

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Παγκόσμιες Προκλήσεις και Συστήματα Αναλύσεων

Κυριότερες Προκλήσεις Ασφαλείας στην Ε.Ε τον 21^ο αιώνα:

Η Διάσταση της Ισλαμικής Τρομοκρατίας

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Εμμανουέλα Βαρκά

Επιβλέπων Καθηγητής: Ευστάθιος Τ.Φακιολάς

Κόρινθος, Νοέμβριος 2017

UNIVERSITY OF PELOPONNESE
SCHOOL OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES
DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE & INTERNATIONAL RELATIONS

Master of Arts in

Global Risks and Analytics

Major Challenges Facing the European Union Threats in the
21st Century:

The Question of Islamic Terrorism

Master's Dissertation

Emmanouela Varka

Supervisor: Efstathios T. Fakiolas

Corinth, November 2017

Abstract

The 21st century constitutes a challenging environment for International Affairs. The Security Agenda of European Union includes challenges that affect their sustainability in Finance, Politics and Social welfare. This Master's Dissertation explores the challenges of European Union, focusing on Islamic Terrorism. An analysis of the deadliest attacks of the period 2001-2017, presents conclusions about the effect of Jihads on specific countries of the Union, with a description of the most important ones. Furthermore, there is an outline about the Security Strategy of the European Union and their role in multinational counter terrorism activities.

Περίληψη

Ο 21^{ος} αιώνας αποτελεί μια μεταβατική περίοδο, που επηρεάζει τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές δομές της διεθνούς κοινωνίας και, κατά συνέπεια, της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μελετώντας την ατζέντα των θεμάτων ασφάλειας της Ένωσης, παρατηρούνται προκλήσεις, που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην διατήρηση της συνοχής της και της ομαλής λειτουργίας της. Στην παρούσα εργασία ερευνώνται και καταγράφονται οι κυριότερες προκλήσεις της Ένωσης που ενδεχομένως απειλούν την ασφάλεια της, με έμφαση στο φαινόμενο της Ισλαμικής Τρομοκρατίας. Με την έρευνα στο υπόβαθρο του Ισλαμικού φονταμενταλισμού, των Ισλαμικών θρησκευτικών ρευμάτων και των τρομοκρατικών οργανώσεων σκιαγραφείται η διάσταση της Ισλαμικής τρομοκρατίας. Μέσω της ανάλυσης των ολοκληρωμένων επιθέσεων που πραγματοποιήθηκαν στα κράτη-μέλη της Ένωσης κατά το διάστημα 2001-2017, προκύπτουν συμπεράσματα που αφορούν τις χώρες που έχουν πληγεί σε μεγάλο βαθμό από την Ισλαμική Τρομοκρατία. Ακόμη, περιγράφονται, με στοιχεία και αναφορές σε περιστατικά, τα πιο θανατηφόρα τρομοκρατικά χτυπήματα που πραγματοποιήθηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση τον 21^ο αιώνα, ενώ παράλληλα αναπτύσσονται οι μέθοδοι, η στρατηγική και οι νομοθετικές μεταρρυθμίσεις που στοχεύουν στην διαχείριση και στην αντιμετώπιση του φαινομένου της Τρομοκρατίας, οι οποίες εκτείνονται τόσο στην ηγεσία και στα όργανα της ένωσης όσο και στο κάθε κράτος-μέλος ξεχωριστά.

Περιεχόμενα

Abstract.....	i
Περίληψη	ii
Εισαγωγή.....	1
1 Προκλήσεις Ασφάλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση	2
1.2 Ενεργειακή Ασφάλεια.....	2
1.3 Ασφάλεια στον Κυβερνοχώρο	3
1.4 Προσφυγική & Μεταναστευτική Κρίση.....	3
1.5 Τρομοκρατία & Οργανωμένο Έγκλημα	4
2 Η Διάσταση της Ισλαμικής Τρομοκρατίας.....	6
2.1 Ιδεολογίες & Δόγματα.....	7
2.2 Οργανώσεις & Ευρωπαϊκή Ένωση	10
2.3 Η Διάσταση των Επιθέσεων	15
3 Οι επιπτώσεις της Τρομοκρατίας	27
3.1 Δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	28
3.2 Μεταρρυθμιστικές Νομοθεσίες των Κρατών-Μελών	31
4 Συμπεράσματα.....	33
Κατάλογος Πηγών	36

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1. Ξένοι μαχητές από τη Δυτική Ευρώπη.....	15
Πίνακας 2. ScatterPlot επιθέσεων	16
Πίνακας 3. Crosstab επιθέσεων ανα χώρα/έτος	16
Πίνακας 4. Χώρες που έχουν δεχθεί τον μεγαλύτερο αριθμό επιθέσεων.....	17
Πίνακας 5. Έτη κατά τα οποία έχει καταγραφεί ο μεγαλύτερος αριθμός επιθέσεων.....	17
Πίνακας 6. Σύνολο θυμάτων ανά χώρα.....	18
Πίνακας 7 Χώρες με τον μεγαλύτερο αριθμό θυμάτων.....	18
Πίνακας 8. Επιθέσεις με τον μεγαλύτερο αριθμό τραυματιών.....	20
Πίνακας 9. Επιθέσεις με τον μεγαλύτερο αριθμό νεκρών.....	20
Πίνακας 10. Crosstab θυμάτων ανά έτος.....	21
Πίνακας 11. Crosstab θυμάτων ανά χώρα.....	21
Πίνακας 12, Οι πιο θανατηφόρες επιθέσεις στην Ε.Ε.....	22

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1. Χάρτης απεικόνισης πληγέντων κρατών-μελών Ε.Ε.....	199
--	-----

Εισαγωγή

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) αποτελεί ένα σύνδεσμο ανεξάρτητων κρατών, ο οποίος διέπεται από μια σειρά θεσμών και ιδανικών, που βασίζονται στις αξίες της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, και στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Πλιάκος, 2006, σ. 208). Καμία άλλη ένωση κρατών δεν διαθέτει συμφωνίες όπως αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που καλύπτουν ποικίλους τομείς, όπως της δικαιοσύνης, της οικονομίας, της εξωτερικής πολιτικής, της ασφάλειας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στην πολυδιάστατη σύγχρονη εποχή, η Ένωση καλείται να αντεπεξέλθει και να διατηρήσει την αρτιότητά της απέναντι στις Προκλήσεις Ασφαλείας, που προέρχονται τόσο από εξωγενείς παράγοντες, όσο και από ενδογενή γεγονότα.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να καταγραφούν οι κυριότερες προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η Ένωση, εστιάζοντας στο φαινόμενο της Ισλαμικής Τρομοκρατίας και ειδικότερα στη διάστασή του στα κράτη-μέλη της. Μέσω της βιβλιογραφικής ανασκόπησης σε ένα ευρύ φάσμα συγγραμμάτων, άρθρων, δελτίων τύπου και επιστημονικών περιοδικών, συλλέχθηκαν ιδιαίτερα χρήσιμες πληροφορίες, που υποστήριξαν την πραγματοποίηση ανάλυσης σχετικά με τις τρομοκρατικές επιθέσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με στατιστική απεικόνιση και ερμηνεία των συμπερασμάτων. Τα ευρήματα της ανάλυσης παρουσιάζονται με έκθεση των αποτελεσμάτων, ενώ ακολουθούνται από συμπληρωματικές περιγραφές γεγονότων και γενικεύσεων.

Η σκιαγράφηση των σημαντικότερων προκλήσεων της Ένωσης, η οποία βρίσκεται αντιμέτωπη με θέματα, που, κατά το πλείστον, απορρέουν από το πολυδιάστατο διεθνές περιβάλλον, καθίσταται ιδιαίτερα χρήσιμη, καθώς μπορεί να δημιουργήσει πεδία για περαιτέρω διεκπεραίωση έρευνας, που σχετίζονται με τις προτεραιότητες της στην πολιτική ασφάλειας, και την επίδραση της Ισλαμικής Τρομοκρατίας στα κράτη-μέλη αλλά και στο σύνολό της. Ο τρόπος που θα αντιμετωπίσει η ΕΕ τις προκλήσεις αυτές, εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο, όπως οι αντιλήψεις, η στήριξη και η αντιπαράθεση των ηγετών της (Nugent, 2009, σ. 101), αλλά και η ομαλή συνεργασία των κρατών-μελών της.

1 Προκλήσεις Ασφάλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Ο 21^{ος} αιώνας αποτελεί μια περίοδο παγκοσμίων ανακατατάξεων, οι οποίες επηρεάζουν άμεσα και έμμεσα τη σύνθεση και την πορεία των κρατών μελών της τόσο στην μεταξύ τους σχέση όσο και στη συνεργασία τους με διεθνείς παράγοντες. Όπως αναφέρει η Υπάτη Εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας και Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Federica Mogherini «...Η ευρύτερη περιοχή μας δοκιμάζεται πλέον από μεγάλη αστάθεια και ανασφάλεια. Οι κρίσεις εντός και πέραν των συνόρων μας επηρεάζουν άμεσα τις ζωές των πολιτών μας... Καμία από τις χώρες μας δεν έχει τη δύναμη ή τους πόρους να αντιμετωπίσει τις απειλές αυτές και να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες των καιρών μόνη. Θα προωθήσουμε μια ανανεωμένη συνολική διακυβέρνηση που να μπορεί να ανταποκρίνεται στις προκλήσεις αυτού του 21ου αιώνα.»¹

Στο κεφάλαιο αυτό, παρουσιάζονται κάποιες από τις σημαντικότερες προκλήσεις ασφάλειας οι οποίες επηρεάζουν αφενός τις λειτουργικές υποδομές της Ένωσης και αφετέρου την ευημερία και την ομαλή συμβίωση των κρατών-μελών της.

1.2 Ενεργειακή Ασφάλεια

Η ενέργεια είναι μια κρίσιμη παράμετρος της οικονομίας και της κοινωνικής ζωής, καθώς από αυτήν εξαρτώνται ποικίλες δραστηριότητες και πρωτοβουλίες στο εσωτερικό και στο εξωτερικό της Ένωσης. Το ζήτημα της Ενέργειας είναι ζωτικής σημασίας, αφού επηρεάζει βασικές παροχές προς τους πολίτες (Ευρωπαϊκή Ένωση Γ, 2017), όπως την ηλεκτροδότηση και τη θέρμανση, αλλά και απαραίτητες υποδομές των κρατών-μελών, όπως το δίκτυο μεταφορών, η γεωργία και η βιομηχανική παραγωγή.

---

¹European Union. (2016, June). Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe. European Union Global Strategy .

Κάποιες από τις προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η Ένωση αναφορικά με τον τομέα της ενέργειας, είναι η αυξανόμενη ζήτηση ενεργειακών αποθεμάτων, η αστάθεια και η άνοδος των ενεργειακών τιμών, οι διαταραχές στον ενεργειακό εφοδιασμό (Μούσης, 2008, σ. 414). Ακόμη, η Ε.Ε., παρόλο που καταναλώνει το 1/5 της ενέργειας που παράγεται στον κόσμο, διαθέτει ελάχιστα αποθέματα ενεργειακών πόρων. Έτσι, η εξάρτησή της στις εισαγωγές ενέργειας συνεχώς αυξάνεται, ενώ οι ορυκτοί πόροι, όπως το φυσικό αέριο, το πετρέλαιο και ο άνθρακας, που διαθέτουν τα κράτη-μέλη της, δεν είναι ανεξάντλητοι ούτε καλύπτουν τις ανάγκες της (Βασιλείου, 2017, σ. 33). Οι αναταράξεις στις αγορές πετρελαίου και αερίου, η διόγκωση της παγκόσμιας ενεργειακής ζήτησης, η διατήρηση της ασφάλειας στις χώρες παραγωγής και διέλευσης των ενεργειακών προϊόντων (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2017), επηρεάζουν τη διαμόρφωση του ενεργειακού χάρτη της Ε.Ε, την ενεργειακή πολιτική και ασφάλεια και την ευημερία των πολιτών και των επιχειρήσεων.

1.3 Ασφάλεια στον Κυβερνοχώρο

Η τεχνολογική πρόοδος στον τομέα του διαδικτύου δίνει την δυνατότητα στις κοινωνίες να εκφράζονται και να αλληλεπιδρούν έχοντας πρόσβαση σε κοινές πληροφορίες, ανταλλάσσοντας απόψεις και ιδέες. Είναι γεγονός, πως οι σύγχρονες οικονομίες στηρίζονται στην παρουσία του διαδικτύου και της τεχνολογίας, καθώς μέσω αυτών εξυπηρετούνται κρατικές υπηρεσίες, τραπεζικές πληρωμές, βασικές λειτουργίες μεγάλων και μικρών επιχειρήσεων και εμπορικές διαδικασίες (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2013). Ο κυβερνοχώρος, παρόλη τη χρησιμότητά του, φαίνεται να διαθέτει πτυχές ιδιαίτερα ευάλωτες. Συχνά τα υπολογιστικά συστήματα προσβάλλονται με κακόβουλα λογισμικά και τεχνικές βλάβες, με αποτέλεσμα να διαταράσσεται η ομαλή χρήση υπηρεσιών από τα κράτη και τους πολίτες (European Union, 2017). Πέραν τούτων, πραγματοποιούνται υποκλοπές προσωπικών δεδομένων, παραβιάσεις λογαριασμών και ηλεκτρονικών συναλλαγών των πολιτών. Ακόμη, η κατάρρευση κρατικών ιστοσελίδων, το ηλεκτρονικό έγκλημα και οι διαδικτυακές τρομοκρατικές απειλές, είναι κάποια από τα περιστατικά ασφαλείας δικτύων, που συχνά υπονομεύουν την εμπιστοσύνη των πολιτών στις ηλεκτρονικές υπηρεσίες και δημιουργούν σοβαρά προβλήματα ασφαλείας στα κράτη, τις υπηρεσίες και στην προστασία προσωπικών δεδομένων.

1.4 Προσφυγική & Μεταναστευτική Κρίση

Στη σύγχρονη εποχή, οι διώξεις, οι πόλεμοι και η φτώχεια οδήγησαν εκατομμύρια ανθρώπους να μεταναστεύσουν. Στόχος των ανθρώπων αυτών είναι κράτη, στα οποία

έχουν την δυνατότητα να βρουν εργασία, να διεκδικήσουν κοινωνικά δικαιώματα και να ενσωματωθούν στη ροή των κανόνων τους (Τρουμπέτα, 2012, σ. 65). Με την πάροδο

του χρόνου η Ευρώπη μετεξελίχθηκε από ήπειρο παραγωγής προσφύγων², σε ιδανικό χώρο ασυλίας(Τσεβρένης, 2016). Ομοίως, το ιδιαίτερα ευνοϊκό νομικό πλαίσιο εισδοχής και παραμονής προσφύγων στην Ε.Ε, μπορεί να τους εξασφαλίσει ισότιμη πρόσβαση με εκείνη των ευρωπαϊκών πολιτών σε δομές κοινωνικής πρόνοιας, στέγασης, εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας, κάνει τα κράτη της να φαντάζουν ιδιαίτερα ελκυστικά για μετανάστευση(Φίλης, 2017).

Την τελευταία πενταετία, λόγω του συριακού πολέμου, η Ε.Ε δέχτηκε την μεγαλύτερη μαζική μετακίνηση πληθυσμών, μετά από αυτή που συνέβη ως απόρροια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, καθώς μόνο το 2015 ένα εκατομμύριο άνθρωποι διέσχισαν την Μεσόγειο. Το μεγάλο μεταναστευτικό κύμα προσφύγων που εισήλθε στην Ευρώπη, αποτελεί ιδιαίτερη πρόκληση για την Ε.Ε, καθώς αυτή καλείται να αντιμετωπίσει τους πρόσφυγες, αφενός ως κοινωνία υποδοχής και αποκατάστασης και αφετέρου ως καθαυτό κοινωνικό φαινόμενο(Τσεβρένης, 2016). Η κοινωνία της Ε.Ε. έρχεται αντιμέτωπη με τη διάσωση ανθρώπων που διακινούνται μέσω θαλάσσης, την φύλαξη εκτεινόμενων συνόρων, τη δίωξη ατόμων που ασχολούνται με τη λαθραία διακίνηση μεταναστών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017). Οι αδυναμίες στην καταμέτρηση των προσφύγων³, της αναγνώρισης των δικαιούμενων ασύλου (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο της ΕΕ, 2011), η παροχή περίθαλψης, η πρόνοια για την μετεγκατάσταση τους και τον επαναπατρισμό, καθώς και η άρνηση ορισμένων κρατών-μελών να υποδεχτούν πρόσφυγες (Φίλης, 2017, σ. 18), είναι κάποια από τα προβλήματα που δυσχεραίνουν την κατάσταση στο εσωτερικό της Ένωσης.

1.5 Τρομοκρατία & Οργανωμένο Έγκλημα

Η τρομοκρατία και το οργανωμένο έγκλημα⁴ αποτελούν μια από τις σημαντικότερες προκλήσεις παγκοσμίως. Κάποιες από τις βασικές δραστηριότητες του οργανωμένου

---

²Σύμφωνα με την Σύμβαση της Γενεύης 1951 «Πρόσφυγας θεωρείται κάθε άτομο που έχει βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, πολιτικών πεποιθήσεων, βρίσκεται εκτός της χώρας καταγωγής του και δεν μπορεί ή δεν θέλει να υπαχθεί στην προστασία της χώρας αυτής ή να επιστρέψει σε αυτή λόγω φόβου δίωξης» Ηνωμένα Έθνη. Ηνωμένα Έθνη. (1951, Ιούλιος 28). Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων. Συλλογή Συμβάσεων, 189 (2545), σ. 137. Διαθέσιμο. <https://www.unhcr.org/html/greek/pdf/refugeeconvention-GRE.pdf> Πρόσβαση:20/9/2017

³Σε αρκετές περιπτώσεις οι διπλοεγγραφές δεν επέτρεπαν να οριστεί το ακριβές μέγεθος των ροών και η κατάρρευση του συστήματος δακτυλοσκόπησης (EURODAC) είχε ως αποτέλεσμα οι τελικοί αριθμοί στις χώρες καταγραφής να μην αντιστοιχούν με τις ευρωπαϊκές βάσεις δεδομένων

⁴Το έγκλημα που διενεργείται από μια ομάδα ατόμων με συγκεκριμένη επιχειρησιακή οργανωτική δομή που εμπλέκεται σε διαρκή και παράνομη δραστηριότητα, η οποία έχει πρωταρχικό σκοπό την απόκτηση κερδών βασιζόμενη στη βία και τη διαφθορά. Βλ.:Λυδάκης, Ε. (n.d.). Το Οργανωμένο Έγκλημα:

εγκλήματος, όπως η παράνομη διακίνηση ναρκωτικών, το λαθρεμπόριο όπλων, η εμπορία ανθρώπινων οργάνων, λευκής σαρκός (human trafficking), αλλά ακόμη και παραποιημένων καταναλωτικών προϊόντων καθημερινής χρήσης, συνιστούν σοβαρή διασυνοριακή απειλή για την εσωτερική ασφάλεια της Ε.Ε και προκαλούν ζημία τόσο στα δημόσια έσοδα του κάθε κράτους, όσο και στους ίδιους τους πολίτες(Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2013).

Το οργανωμένο έγκλημα έχει λάβει εκρηκτικές διαστάσεις στην ΝΑ Ευρώπη, γεγονός που καθιστά την περιοχή διαμεσολαβητή του φαινομένου σε κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εισάγοντάς τα στον κυκλώνα την παγκόσμιας εγκληματικότητας(Αρμακόλας & Ντόκος, 2011, σ. 293). Παράλληλα, στον 21^ο αιώνα, το φαινόμενο της τρομοκρατίας, σε όλες τις μορφές και τις εκδηλώσεις του, απειλεί καθημερινά την ειρήνη και την ασφάλεια της Ένωσης και διαταράσσει την ευρωπαϊκή κοινωνία. Είναι πλέον γεγονός, πως τρομοκρατικές επιθέσεις συμβαίνουν σε πόλεις-κέντρα της Ένωσης και έχουν πολλά θύματα.

Συχνά η αναφορά σε τρομοκρατικές επιθέσεις, παραπέμπει σε γεγονότα που ταυτίζονται με τον πολιτικό εξτρεμισμό, συνήθως με ενέργειες ακροδεξιών, ακροαριστερών και αναρχικών παραγόντων. Το φαινόμενο της Ισλαμικής Τρομοκρατίας, το οποίο πηγάζει από τον ισλαμικό φονταμενταλισμό, την ακραία δηλαδή ιδεολογική εκδοχή του Ισλάμ (Λυγερός, 2016, σ. 185), αποτελεί μια διάσταση της Τρομοκρατίας, η οποία φαίνεται να βρίσκεται υπό διαρκή εξέλιξη στην περιοχή της Ευρώπης και να συνιστά μία από τις πιο επίκαιρες προκλήσεις τις Ευρωπαϊκή Ένωση.

2 Η Διάσταση της Ισλαμικής Τρομοκρατίας

Στην σύγχρονη εποχή, η ισλαμική τρομοκρατική δράση, που πηγάζει από την ιδεολογία του κλασσικού αραβικού εθνικισμού έχει σχεδόν εξαφανιστεί. Στο προσκήνιο βρίσκεται η τρομοκρατία που εμπνέεται από τις ακραίες πεποιθήσεις του ισλαμικού φονταμενταλισμού⁵, όπως αυτός υπηρετείται και ερμηνεύεται μέσα από τις ενέργειες των ακόλουθών του (Λυγερός, 2016, σ. 132).

Το κεφάλαιο αυτό στοχεύει να σκιαγραφήσει την σύγχρονη Διάσταση της Ισλαμικής Τρομοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση τον 21^ο αιώνα, με την ανάδειξη των κρατών μελών που έχουν πληγεί από ενέργειες της Ισλαμικής Τρομοκρατίας και, παράλληλα, με τον εντοπισμό των πιο θανατηφόρων ολοκληρωμένων επιθέσεων που έχουν πραγματοποιηθεί το διάστημα 2001-2017. Προτού ερευνηθούν οι επιθέσεις αυτές, γίνεται μία αναφορά στους παράγοντες των επιθέσεων, στις σύγχρονες Τζιχαντιστικές Οργανώσεις και στη διάσταση του Τζιχαντισμού ως φαινομένου στα κράτη-μέλη της Ένωσης. Διακριτό σημείο εκκίνησης της παρούσας έρευνας ορίζεται η 11η Σεπτεμβρίου 2001, κατά την οποία πραγματοποιήθηκε από την Αλ Κάιντα η μεγαλύτερη επίθεση στην ιστορία της Ισλαμικής Τρομοκρατίας στις Ηνωμένες Πολιτείες (Μούσης, 2008), η οποία αρίθμησε περίπου 3.000 νεκρούς και 6.000 τραυματίες (CNN, 2017). Το τρομοκρατικό αυτό χτύπημα, παρόλο που δεν πραγματοποιήθηκε σε ευρωπαϊκό έδαφος, θεωρήθηκε παγκόσμιο ορόσημο και επηρέασε την αντίληψη περί της Ισλαμικής τρομοκρατίας διεθνώς.

---

⁵Ο φονταμενταλισμός ως όρος, χρησιμοποιήθηκε από τις προτεσταντικές ομάδες στις ΗΠΑ, οι οποίες αντιδρούσαν στη διδασκαλία της θεωρίας της εξέλιξης των ειδών στα σχολεία, και ζητούσαν επιστροφή στα θεμέλια της θρησκείας, στα ιερά κείμενα και στην κατά γράμμα ανάγνωσή τους. Στην περίπτωση του Ισλάμ ο φονταμενταλισμός έχει να κάνει με τη νομοθεσία, την εκπαίδευση, την κοινωνική συμπεριφορά, συμπεριλαμβανομένων της ένδυσης και της θέσης της γυναίκας, την οργάνωση και νομιμοποίηση του κράτους. Halliday, F. (2010). Η Μέση Ανατολή στις Διεθνείς Σχέσεις, σ.300.

2.1 Ιδεολογίες & Δόγματα

Όπως έχει παρατηρηθεί, η Ισλαμική Τρομοκρατία, στη σύγχρονη μορφή της και πέρα από την ιστορική της εξέλιξη στην ευρύτερη Μέση Ανατολή, διακατέχεται από μια πολύπλοκη ιδεολογική βάση, η οποία συνυφίνεται κυρίως με τον θρησκευτικό φονταμενταλισμό. Την τελευταία δεκαετία, η ισχυρή παρουσία της στον Ευρωπαϊκό χώρο, καθιστά ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα την ανάλυσή της ως φαινόμενο. Προτού αναλυθούν οι επιθέσεις εντός της Ε.Ε, δεν μπορεί να παραληφθεί η παράθεση της ιδεολογικής υπόστασης, της δομής και της εξελικτικής πορείας των πιο ισχυρών εν ενεργεία Τζχαντιστικών Οργανώσεων, που διενεργούν θανατηφόρες τρομοκρατικές επιθέσεις εν ονόματι του Ιερού Πολέμου. Κάποια από τα ευρήματα της έρευνας, θα παρατεθούν, με στόχο να καταστήσουν πιο κατανοητά ορισμένα βασικά στοιχεία της ισλαμικής θρησκείας, στα οποία θεμελιώνονται ιδεολογικά τα περισσότερα ισλαμικά ρεύματα.

Σύμφωνα με τις γενικές θεοκρατικές αντιλήψεις της ισλαμικής θρησκείας, ο κόσμος διαιρείται σε δύο μέρη: το χώρο του Ισλάμ⁶(Dar Al Islam), ο οποίος κυβερνάται σύμφωνα με τον ισλαμικό νόμο, και στο χώρο του πολέμου(Dar Al Harb), στον οποίο περιέχονται όλες οι χώρες που κυβερνώνται από μη μουσουλμάνους⁷(Νικολακάκης, 2003, σ. 21-25). Η πηγή έμπνευσης του Ιερού Πολέμου μπορεί να είναι το Κοράνι, οι Λόγοι των προφητών και οι νομοδιδασκαλικές παραδόσεις. Τα δύο μεγαλύτερα Ισλαμικά δόγματα είναι οι Σουνίτες και οι Σίιτες. Οι Σουνίτες αποτελούν τον μεγαλύτερο, πιο συμπαγή και επικρατέστερο μουσουλμανικό κλάδο, ενώ η ονομασία τους προέρχεται από την Σούννα, την παράδοση του προφήτη Μωάμεθ (Esposito, 2004, p. 306). Κάθε δόγμα ακολουθεί την δικιά του Χαντίθ⁸, ωστόσο, η ειδοποιός διαφορά μεταξύ τους έγκειται στο θέμα της διαδοχής του Μωάμεθ. Πιο συγκεκριμένα, οι Σουνίτες αποδέχονται την διαδοχή του Μωάμεθ ως μη κληρονομική, ενώ οι Σίιτες αναγνωρίζουν ως μοναδικό και γνήσιο διάδοχο του Μωάμεθ, τον Αλί⁹ (Κουρκούμπας, 2006). Οι Σουνίτες, θεωρούν τους Σίιτες αιρετικούς και αποστάτες που πρέπει να διώκονται(Cockburn, 2014, σ. 28). Στην ιστορία εξέλιξης του Ισλάμ, έχουν σημειωθεί αρκετές συγκρούσεις μεταξύ τους.

Η Ισλαμική Τρομοκρατία, που διενεργείται κατά βάση από Σουνίτες, ακολουθείται από μια γενικότερη κουλτούρα βίας(Eurorol, 2017), ενώ οι πρεσβευτές της δεν διστάζουν να συμπαρασύρουν στον θάνατο αμάχους, γυναίκες και παιδιά.(Λυγερός, 2016, σ. 133).

---

⁶Η λέξη Ισλάμ σημαίνει «υποταγή»

⁷Μουσλίμ (muslim), σημαίνει «υποταγμένος» δηλαδή υποταγμένος στον Ύψιστο»

⁸Χαντίθ είναι η Ισλαμική παράδοση, που παραπέμπει στον Προφήτη Μωάμεθ περιγράφοντας γεγονότα, καταστάσεις και λόγια τα οποία ειπώθηκαν ενώπιον του.

⁹Ο Αλί, θεωρείται ως μοναδικός και γνήσιος διάδοχος του Μωάμεθ, και αναφέρεται ως πρώτος ξάδελφος και γαμπρός του Μωάμεθ από την κόρη του Φατιμά, από τον οποίο προέρχεται και η ονομασία των Σιιτών, ως οπαδών του Αλή (στα αραβικά: Σιάτ-Αλή και εν συντομία Σίιτες).

Πέραν τούτου, για να επιτευχθεί η κατανόηση του φαινομένου, καθίσταται αναγκαίο να περιγραφούν τα τρία επικρατέστερα σύγχρονα ρεύματα του Ισλάμ, τα οποία πηγάζουν από τον Ισλαμικό Φονταμενταλισμό: ο Ισλαμισμός, ο Σαλαφισμός, και ο Τζιχαντισμός

Ο Ισλαμισμός, ως φαινόμενο, αφορά ένα ευρύ πλαίσιο συμπεριφοράς και πεποιθήσεων. Σε γενικό επίπεδο, οι ισλαμιστές πιστεύουν πως ο ισλαμικός νόμος και οι αξίες είναι απαραίτητο να διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στη δημόσια ζωή. Θεωρούν πως το Ισλάμ μπορεί να ορίσει τον τρόπο διεξαγωγής της πολιτικής, της εφαρμογής του νόμου, αλλά και να καθορίζει το ηθικό πλαίσιο στη συμπεριφορά των ανθρώπων (Nesser, 2011). Στη σύγχρονη εποχή, κάθε ισλαμική ομάδα καθορίζει την επιρροή της θρησκείας στις αξίες της, ανάλογα με τις προτεραιότητές της (Hamid & Dar, 2016) ή τις πολιτικές και εδαφικές επιδιώξεις της.

Στην πορεία του Ισλαμισμού, έχουν παρουσιαστεί ακραίες ισλαμικές ομάδες, οι οποίες απορρίπτουν κάθε είδους διαδικασίες εκσυγχρονισμού και έχουν την τάση να δρουν με τις πρώιμες δομές των κρατών, ακόμη και αν αυτές βρίσκονται σε μη εξελιγμένο στάδιο. Η πλειονότητα των Ισλαμιστών έχει ως κεντρική ιδέα την εφαρμογή του κλασσικού Ισλαμικού νόμου σε σύγχρονες μορφές κρατών (Hamid & Dar, 2016). Για την επιβολή της κυριαρχίας του Ισλάμ, ο Μωάμεθ και η μεταγενέστερη παράδοση, πέραν του ιερού πολέμου, προωθούν και ειρηνικά μέσα, όπως ο λόγος, η πειθώ και οι υποσχέσεις (Νικολακάκης, 2003, σ. 21). Τις τελευταίες δεκαετίες μια σημαντική εξέλιξη στον ισλαμικό κόσμο είναι ο τρόπος με τον οποίο ο Σαλαφισμός κυριαρχεί και στο σουνιτικό Ισλάμ. (Cockburn, 2014, σ. 28-29). Βασική πεποίθηση των Σαλαφιστών αποτελεί η ιδέα πως το αυθεντικό Ισλάμ πηγάζει από το παράδειγμα ζωής των πρώτων γενεών Μουσουλμάνων, που ακολούθησαν χρονικά τον προφήτη Μωάμεθ (The Economist, 2017). Ακόμη, οι Σαλαφιστές συχνά περιγράφονται ως σκληροπυρηνικοί πουριτανοί Ισλαμιστές, καθώς ακολουθούν όχι γενικώς το ισλαμικό πνεύμα, αλλά τον ισλαμικό νόμο κατά γράμμα (Esposito, 2004, σ. 275). Στον σύγχρονο Αραβικό κόσμο, οι Σαλαφιστές είναι γνωστοί για την επιθυμία τους να υιοθετούν τις ιδιαίτερες συνήθειες των πρώτων γενεών Μουσουλμάνων και να ακολουθούν αυστηρά τις αρχές του Κορανίου (Inge, 2016) και του Ισλαμικού νόμου της Σαρία¹⁰ (Hamid & Dar, 2016).

Ο Τζιχαντισμός έχει ως βασική ιδέα πως το Τζιχάντ, ο Ιερός Πόλεμος, αποτελεί υποχρέωση του κάθε Μουσουλμάνου ξεχωριστά. Η λέξη Τζιχάντ, που μεταγράφεται ως Jihad, Djihad ή Gihad, δηλώνει την ικανότητα για ενέργεια και δύναμη (Νικολακάκης, 2003, σ. 20). Κατά μεγάλο ποσοστό, οι σύγχρονοι Τζιχαντιστές, χωρίς να υπολογίζουν

---

¹⁰Η Σαρία περιγράφει τον Ιερό δρόμο του Ισλάμ (μτφρ.: ο δρόμος προς ένα τόπο με νερά) (Lewis, 2011, σ. 56) και περιλαμβάνει όλη τη γκάμα ανθρώπινων δραστηριοτήτων, σχετίζεται όμως και με την άσκηση διακυβέρνησης. Όπως αναφέρεται, είναι απλώς ο Νόμος και άλλος νόμος δεν υπάρχει, αφού προέρχεται από το Θεό και εκφράζει τις εντολές του προς την ανθρωπότητα. (Lewis, 2011, σ. 186) Σε μία από αυτές τις εντολές βασίζεται και η έννοια του Ιερού Πολέμου, με την ερμηνεία του πολέμου που διατάσσεται από το Θεό.

τη μέθοδο και τις περιστάσεις, για την εφαρμογή του Ιερού Πολέμου, όπως περιγράφεται στους κλασσικούς κανόνες του Ισλάμ, στοχεύουν κυρίως στην απόκτηση υποστηρικτών, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τον εχθρό μαζικά, οποιαδήποτε χρονική στιγμή και με οποιοδήποτε μέσο θεωρείται απαραίτητο (Hamid & Dar, 2016). Ωστόσο, το Τζιχάντ δεν παύει να είναι μια σύνθετη έννοια. Αφενός ορίζεται ως ιερός πόλεμος εναντίων των απίστων (Νικολακάκης, 2003, σ. 99) και των μουσουλμάνων που παραβιάζουν τους κανόνες του Ισλάμ, ενώ, παράλληλα, μπορεί να αφορά τον εσωτερικό πόλεμο κάθε πιστού με τους κάθε είδους πειρασμούς του (Λυγερός, 2016, σ. 133). Ο Ιερός Πόλεμος κατά των εισβολέων, κατά των απίστων και κατά των αποστατών από το Ισλάμ, που θεωρείται το χειρότερο είδος απίστων (Νικολακάκης, 2003, σ. 127), δίνει στους πολεμιστές ως κίνητρο είτε υλικά αγαθά, είτε κάποια ανταμοιβή στο μελλοντικό κόσμο (Κοράνιο σ. 91:145), αφού η χρήση βίας αποτελεί για τους οπαδούς του ένα Θείο καθήκον, μια ιερή πράξη (TESAT2007). Στην παρούσα έρευνα θα εστιάσουμε κυρίως στο φαινόμενο των παγκόσμιων Τζιχαντιστών, δηλαδή στους μαχητές που διενεργούν Τζιχάντ, ορίζοντας τους στόχους και τη δράση τους σε παγκόσμιο επίπεδο (Νόιμαν, 2016, σ. 186).

Ο Σαλαφισμός-Τζιχαντισμός είναι μία προσέγγιση του Τζιχαντισμού, η οποία συνδυάζεται με τις αυστηρές αρχές των Σαλαφιστών. Πιο συγκεκριμένα οι Σαλαφιστές-Τζιχαντιστές, στους οποίους κατατάσσονται οι περισσότεροι σύγχρονοι Τζιχαντιστές, συμπεριλαμβανομένων της Αλ Κάιντα και του Ισλαμικού Κράτους, υποστηρίζουν, πως η δική τους ερμηνεία του Ισλάμ αποτελεί την μόνη αυθεντική, ενώ, συχνά, εν ονόματι του Ισλάμ, δικαιολογούν ακόμη και τη βία εναντίον άλλων Μουσουλμάνων (Hamid & Dar, 2016). Ο Σαλαφισμός-Τζιχαντισμός έχει εδραιωθεί τόσο στον Μουσουλμανικό κόσμο όσο και σε περιοχές του δυτικού κόσμου, κατά το πλείστον στην Ευρώπη (Nesser, 2011).

Όπως συμπεραίνεται, αφενός το Ισλάμ, αυτό καθαυτό, ως θρησκεία δεν μπορεί να θεωρηθεί επιθετικό, αφού διαθέτει αρκετά στοιχεία αμυντικού χαρακτήρα (Νικολακάκης, 2003, σ. 134), όμως το γεγονός της διαίρεσης της οικουμένης φανερώνει την γενικότερη τάση του Ισλαμισμού για παγκόσμια επικράτηση (Νικολακάκης, 2003, σ. 122). Σε αρκετές περιπτώσεις, τα ισλαμικά ρεύματα παρερμηνεύουν τις αξίες του Μουσουλμανισμού, εμποδίζοντας την ορθή, λογική κατανόηση της θρησκείας. Διηγήσεις προφητών και εκφράσεις του Κορανίου παρουσιάζονται ως βάρβαρες ενέργειες, απαλλαγμένες από τη συνείδηση που χαρακτηρίζουν την καθαρή πίστη, προκειμένου να εξυπηρετήσουν καταστάσεις (Αλ Σαήντ, 2015, σ. 185) ή να χρησιμοποιηθούν ως προστατευτικό πέπλο στις τρομοκρατικές οργανώσεις (Αλ Σαήντ, 2015, σ. 92).

2.2 Οργανώσεις & Ευρωπαϊκή Ένωση

Μέχρι πριν λίγα χρόνια, η Ισλαμική Τρομοκρατία ταυτιζόταν με την Αλ Κάιντα. Ωστόσο, παρά την διεθνή αντιτρομοκρατική εκστρατεία που ακολούθησε τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001, η οργάνωση επιβίωσε λειτουργώντας ως σημείο αναφοράς, αποτελώντας μια ιδεολογικοπολιτική ομπρέλα για τις φανατικές ισλαμικές ομάδες, που ήταν διεσπαρμένες από το Μαρόκο μέχρι τις Φιλιππίνες (Λυγερός, 2016, σ. 139). Όπως έχει αναφέρει ο πρώην Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών Μπαράκ Ομπάμα, στις 28 Μαΐου του 2014, σε μία ομιλία του στο Γουέστ Πόιντ σχετικά με τις Ισλαμικές Τρομοκρατικές Οργανώσεις «...η κύρια απειλή δεν προέρχεται πια από την κεντρική Αλ Κάιντα αλλά από αποκεντρωμένες θυγατρικές ομάδες και εξτρεμιστές, των οποίων οι επιδιώξεις επικεντρώνονται στις χώρες που δρουν.» (Trajwick, 2014)

Ερευνώντας τις σύγχρονες Ισλαμικές Τρομοκρατικές Οργανώσεις, ερευνήθηκε η απόφαση ΚΕΠΠΑ 2017/1426 της 4ης Αυγούστου 2017 (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2017) στην οποία φαίνεται πως η Ισλαμική Τρομοκρατία εκτείνεται πέρα από την Αλ-Κάιντα. Στον κατάλογο για τη λήψη ειδικών περιοριστικών μέτρων, με σκοπό την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, περιέχονται και οι εξής Ισλαμικές τρομοκρατικές ομάδες, οι οποίες μπορεί να μην έχουν προκαλέσει πρόσφατα θανατηφόρα γεγονότα, δεν παύουν όμως να αποτελούν οντότητες που υφίστανται και ενστερνίζονται ακραίες ισλαμικές ιδέες:

α) Ταξιαρχία Μαρτύρων του Al-Aqsa

β) Gama'a al-Islamiyya

γ) Islami Büyük Doğu Akıncıla rCephesi (Μέγα Ισλαμικό Μέτωπο των Πολεμιστών της Ανατολής)

δ) Hamas-Izzal-Dinal-Qassem (Χαμάς)

ε) Στρατιωτική πτέρυγα της Χεζμπολάχ (Hizballah Military Wing) ή (Συμβούλιο της Τζιχάντ)

στ) Hizbul Mujahideen

ζ) Islamic Jihad Movement in Palestine (Παλαιστινιακή Ισλαμική Τζιχάντ)

Πέραν τούτων των ομάδων, συμπεριλαμβάνονται όσες ομάδες συνδέονται με τον Οσάμα Μπιν Λάντεν, το δίκτυο της Αλ Κάιντα και τους Ταλιμπάν, περιλαμβανομένου και του Ισλαμικού Κράτους (Συμβούλιο της ΕΕ & Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2017).

Από την έρευνα και μελέτη βιβλιογραφικών πηγών, ειδησεογραφίας και επίκαιρης αρθρογραφίας, που αναλύουν τη σύσταση τις ρίζες και την δράση των σύγχρονων

εξτρεμιστικών ισλαμικών οργανώσεων, διαπιστώνουμε πως η Αλ-Κάιντα(Al-Qaeda), και το Ισλαμικό Κράτος¹¹(ISIS), αποτελούν τις πλέον εν ενεργεία τζιχαντιστικές οργανώσεις, που έχουν τις δυνατότητες να πραγματοποιούν σύνθετες μαζικές επιθέσεις σε διεθνές επίπεδο (Eurorol, 2017),και έχουν στιγματίσει την Ένωση με τρομοκρατικά χτυπήματα τον 21^ο αιώνα, από το 2001 έως σήμερα.

Στο σημείο αυτό, θα περιγράψουμε την ιστορική εξέλιξη των δύο παραπάνω τζιχαντιστικών οργανώσεων. Θα παρατεθούν κάποια σημαντικά γεγονότα που επηρέασαν την δράση και τη σύστασή τους και συνέβαλαν στη διεθνοποίηση του Τζιχαντισμού και της πρακτικής, επιθετικής εφαρμογής του Ιερού Πολέμου.

Μετά τον πόλεμο στο Αφγανιστάν, την εξέγερση στη Μέκκα, και την εγκατάσταση ενός ηγέτη φιλικό προς τους Σοβιετικούς τη δεκαετία του 1980, ο Τζιχαντισμός εξελίχθηκε σε παγκόσμιο κίνημα. Η χρήση φανατικών Ισλαμιστών από της ΗΠΑ, ενισχύοντας τους με όπλα και μυστικούς πράκτορες, για την καταπολέμηση της σοβιετικής επιρροής στην περιοχή του Αφγανιστάν,(Λυγερός, 2016, σ. 132) και η υποστήριξη που είχαν από τη Σαουδική Αραβία και το Πακιστάν, τους οποίους για διαφορετικούς λόγους συνέφερε το γεγονός (Moniquef, 2013), έδωσε στον βίαιο πόλεμο των Ισλαμιστών μια μορφή νομιμοποίησης. Η διεθνοποίηση αυτή, του πολέμου στο Αφγανιστάν, οδήγησε τον Παλαιστίνιο ισλαμιστή λόγιο Αμπντουλάχ Αζάμ, να ιδρύσει ένα Γραφείο Υπηρεσιών στην περιοχή, το οποίο σηματοδότησε τον ρόλο του ως πρεσβευτή του Τζιχάντ, οδηγώντας περίπου 20.000 τζιχαντιστές στο Αφγανιστάν. Ένας από τους σημαντικότερους στρατολογημένους ήταν και ο Οσάμα Μπίν Λάντεν(1957-2011), ο οποίος, μετά τον θάνατο του Αζάμ, κληρονόμησε μια λίστα με ονόματα εκατοντάδων ισλαμιστών μαχητών, γνωστή ως Αλ Κάιντα(Νόιμαν, 2016, σ. 64 68).

Βασικός σκοπός της Αλ Κάιντα, στα πλαίσια του παγκόσμιου Τζιχάντ, ήταν ο σχεδιασμός επιθέσεων κατά της Αμερικής και των Δυτικών συμμάχων της(Νόιμαν, 2016, σ. 95). Ο Μπίν Λάντεν χρησιμοποιούσε την τρομοκρατία του ως πρόλογο ενός ενδεχόμενου Χαλιφάτου, το οποίο δεν περίμενε να δημιουργήσει σε άμεσο μέλλον. Η οργάνωσή του ήταν ευέλικτη λειτουργώντας ως ένα εξαπλωμένο δίκτυο αυτόνομων «κελιών»(Wood, 2015). Χαρακτηριστικό στη δράση της Αλ Κάιντα, ήταν η χρήση του διαδικτύου για την εξάπλωση της ιδεολογίας του Τζιχάντ τόσο στη Μέση Ανατολή όσο και παγκοσμίως. Με τον τρόπο αυτό κατάφερε να οδηγή τρομοκράτες στη διενέργεια επιθέσεων σε συγκεκριμένους στόχους με μεγαλύτερη επιτυχία(Rudner, 2016). Στην περίοδο που διανύουμε, η κεντρική Αλ Κάιντα έχει περισσότερο τοπική εδραίωση και δεν αποτελεί πια ηγέτη του παγκόσμιου Τζιχάντ, αφού συχνά εκτοπίζεται από την παρουσία του Ισλαμικού Κράτους, δεν παύει όμως να διαθέτει ιδιαίτερα επικίνδυνα παρακλάδια και

---

¹¹ Αναφέρεται και ως *Ισλαμικό Κράτος* ή IS: Islamic State ή ISIS: *Islamic State of Iraq and Syria* ή ISIL: *Islamic State of Iraq and Levant*

ομάδες. Από ευρωπαϊκής σκοπιάς η πιο επικίνδυνη ομάδα της Αλ Κάιντα είναι AQAP¹², που ήδη έχει αναλάβει ευθύνη για επίθεση στην Ε.Ε.

Η Αλ Κάιντα και ο Οσάμα Μπιν Λάντεν δεν παύουν να προκαλούν δέος και να εμπνέουν νεοσύστατες τζιχαντιστικές ομάδες (Wood, 2015). Ωστόσο, υπάρχουν οργανώσεις, οι οποίες ακολουθούν διαφορετική στρατηγική στη δράση τους, όπως το Ισλαμικό Κράτος, μια πιο τις πιο επικίνδυνες νεοσύστατες Τζιχαντιστικές οργανώσεις, η οποία είναι απόρροια της Αραβικής Άνοιξης. Το καλοκαίρι του 2014, μέσα σε εκατό ημέρες, το Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και του Λεβάντε άλλαξε την πολιτική κατάσταση στη Μέση Ανατολή, πράγμα το οποίο η Αλ Κάιντα δεν είχε επιχειρήσει. Φαίνεται πως η βασική διαφορά μεταξύ Αλ Κάιντα και Ισλαμικού Κράτους, έγκειται στο θέμα των προτεραιοτήτων. Προτεραιότητα για τον Αλ Μπαγκντάντι είναι η δημιουργία ενός κράτους που θα ισχυροποιείται, κατακτώντας πρωτίστως ισλαμικά εδάφη, έως ότου εξαπλωθεί σε όλη την υφήλιο. Αντίθετα, η Αλ Κάιντα έδινε προτεραιότητα στην αποδυνάμωση της Αμερικής και των δυτικών συμμάχων της, οι οποίοι υποστήριζαν δικτατορίες στον ισλαμικό χώρο. Λειτουργούσε κυρίως ως παγκόσμιο τρομοκρατικό δίκτυο (Λυγερός, 2016, σ. 146), ενώ η δημιουργία χαλιφάτου αποτελούσε, στρατηγικά, απώτερο σκοπό της (Νόιμαν, 2016, σ. 94).

Το Ισλαμικό Κράτος έχει τα χαρακτηριστικά μιας επίδοξης αυτοκρατορίας, που κηρύσσει εχθρό ολόκληρο τον κόσμο βρίσκοντας παντού υποστηρικτές και χρησιμοποιώντας ακραίες μεθόδους τρομοκρατίας στους στόχους της (Νόιμαν, 2016, σ. 83). Αποτελεί μια κληρονομιά του Ιορδανού τζιχαντιστή Αμπού Μουσάμπ αλ Ζαρκάουι (1966-2006), ο οποίος, μνημένος στον Σαλαφισμό, έκανε την εμφάνισή του στο Ιράκ το 2002 και διαχειριζόταν την πιο εξτρεμιστική τζιχαντιστική ομάδα, η οποία χρησιμοποιούσε ακραία ανένδοτη βία, πιο ανένδοτη από αυτή της Αλ Κάιντα.

Ο Ζαρκάουι σκοτώθηκε τον Ιούνιο του 2006 και την οργάνωσή, η οποία ονομαζόταν πια Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ, ανέλαβε ο Αμπού Μπάκρ αλ Μπαγκντάντι, ο οποίος, τον Μάιο του 2010, αυτοανακηρύχθηκε ηγέτης του. Ο τριανταοκτάχρονος τότε τζιχαντιστής από τη Βαγδάτη είχε προσχωρήσει στην οργάνωση του Ζαρκάουι με την πολιτοφυλακή που είχε ιδρύσει το 2004 και αποτελούσε ηγετικό στέλεχος από το 2006. Οι ενέργειες του αλ Μπαγκντάντι συχνά δεν ήταν αποδεκτές από άλλες τζιχαντιστικές ομάδες. Για παράδειγμα, το 2013 ο αλ Μπαγκντάντι με δική του πρωτοβουλία ανακοίνωσε με ένα ηχητικό μήνυμα την προσχώρηση της Αλ Νούσρα, μιας ιδιαίτερα ισχυρής τζιχαντιστικής ομάδας, στο Ισλαμικό Κράτος προκαλώντας έτσι αναστάτωση στον ισλαμικό χώρο: «...Το 2011 στείλαμε στη Συρία τον Αλ Τζαουλάνι και μια ομάδα γιών μας από το Ιράκ στη Συρία... Τους δώσαμε πλάνο, τους δείξαμε τον τρόπο λειτουργίας, τους στέλναμε σε μηνιαία βάση το ήμισυ των εισπράξεών μας, τους

---

¹²Η AQAP (Al Qaeda in the Arabian Peninsula) είναι μια ομάδα της Αλ Κάιντα η οποία συστάθηκε περίπου το 2009, από Σαουδάραβες, Υεμενίτες, και ιδιαίτερα αφοσιωμένους Τζιχαντιστές. (Νόιμαν, 2016, σ. 194)

εφοδιάζαμε με άντρες έμπειρους στο πεδίο της μάχης του τζιχάντ. Με αυτόν τον τρόπο επεκτάθηκε η επιρροή του Ισλαμικού Κράτους στη Συρία. Για λόγους ασφαλείας δεν το βροντοφωνάξαμε... Τώρα, ήρθε η ώρα να πούμε στον κόσμο ότι το Μέτωπο της Νούσρα είναι ένα παρακλάδι του Ισλαμικού Κράτους και μέρος αυτού...»(Katz&Raisman, 2013)

Το Ισλαμικό Κράτος εξ αρχής επεδίωξε να θέσει υπό τον έλεγχό του τις σουνιτικές περιοχές του Ιράκ και της Συρίας και να δημιουργήσει κράτος, αδιαφορώντας για τα υπάρχοντα σύνορα(Λυγερός, 2016, σ. 146). Αγνοώντας παραδόσεις και ερμηνείες του Ισλαμικού νόμου, οι στρατευμένοι προσκολλώνται στην Σαρία, προκειμένου να νομιμοποιούν τις ενέργειές τους (Hamid & Dar, 2016) ανακαινίζοντας έτσι την ακραία ισλαμική φαντασίωση(Αλ Σαήντ, 2015, σ. 186). Οι τζιχαντιστές μαχητές του Ισλαμικού Κράτους, συνδυάζοντας τον θρησκευτικό φανατισμό και την στρατιωτική εμπειρία, κέρδισαν απροσδόκητες νίκες εναντίων των Ιρακινών, συριακών και κουρδικών δυνάμεων(Cockburn, 2014, σ. 9)και η γιγάντωση του Ισλαμικού Κράτους κατέστη δυνατή. Πρέπει να σημειώσουμε ότι σε αυτή την ενδυνάμωση συνετέλεσε και η ανοχή αλλά και η υποστήριξη, που είχε δείξει αρχικά ο δυτικός κόσμος (Λυγερός, 2016, σ. 151).

Η απροσδόκητη και ταχύτατη άνοδος του Ισλαμικού Κράτους παρέσυραν τους Δυτικούς στο να ελπίζουν πως η κατάρρευση του Χαλιφάτου θα είναι εξίσου απότομη και αιφνίδια, και πως η επέκτασή του δεν θα ήταν τόσο μεγάλη όσο είχαν φανταστεί.(Cockburn, 2014, σ. 53). Αντίθετα, η εξέλιξη της στρατηγικής του, οδήγησε στο να εγκαταλείψει την αρχική του επιλογή η οποία περιόριζε την δράση του στη Μέση Ανατολή, και να την μεταφέρει και στην περιοχή της Ευρώπης. Έτσι, και η Ευρωπαϊκή Ένωση επηρεάζεται πλέον από την παγκόσμια εδραίωση του Ισλαμικού Κράτους και αντιμετωπίζει μία πρωτοφανή αυξανόμενη απειλή από την Τζιχαντιστική Τρομοκρατία.

Η Ένωση, εκτός από τα τρομοκρατικά χτυπήματα που δέχεται, βιώνει και μια αύξηση των πιστών του Τζιχαντισμού στο εσωτερικό της. Όπως φαίνεται, παρόλο που δεν αποτελεί τον βασικό στόχο του Τζιχάντ, καθίσταται όλο και πιο ελκυστική περιοχή τόσο για επιθέσεις, επειδή τα κράτη μέλη της είναι σύμμαχοι των ΗΠΑ, αλλά και ως χώρος, όπου μπορούν να εξελιχθούν οι Ισλαμικές κοινότητες (Sendagorta, 2005). Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί ένα από τα σημεία αναφοράς του παγκόσμιου Τζιχάντ, καθώς διαθέτει ήδη ένα σύνολο μουσουλμανικών κοινοτήτων, αλλά και ένα πυρήνα από Ισλαμιστές ακτιβιστές, που διήλθαν στην Ευρώπη ως πρόσφυγες, ξεφεύγοντας από την σκληρή καταστολή που δέχονταν από τις κυβερνήσεις στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, και έχουν την δυνατότητα να οργανώνονται έχοντας ελάχιστους περιορισμούς (Neumann, 2006).

Το 2012 υπήρξαν πολίτες της Ε.Ε που μυήθηκαν τον τζιχαντισμό και συμμετείχαν στον πόλεμο στη Συρία(Zelin, 2013),με σκοπό να υπερασπιστούν την σουνιτική

αντιπολίτευση, που συγκρούονταν με το καθεστώς του Άσαντ, ο οποίος τους εξόντωνε με βίαιες μεθόδους (Νόιμαν, 2016, σ. 126). Παρακάτω παρουσιάζεται ο αριθμός μαχητών, που εντοπίστηκε εκείνη την περίοδο, σε συγκεκριμένα κράτη-μέλη της Ένωσης.

Ωστόσο, στην άνοδο του Τζιχαντισμού στο εσωτερικό της Ε.Ε έχει συμβάλει σημαντικά το Ισλαμικό Κράτος, το οποίο, με τη χρήση του διαδικτύου, πραγματοποιεί ένα παγκόσμιο κάλεσμα για να ελκύσει πολίτες να μνηθούν στον Τζιχαντισμό και στη σαλαφιστική ιδεολογία. Η προπαγάνδα του απευθύνεται κυρίως σε περιθωριοποιημένα άτομα, που αναζητούν την περιπέτεια και που προέρχονται από δυσσαρεστημένους και καταπιεσμένους πληθυσμούς, τόσο από την Μέση Ανατολή όσο και την Ευρώπη (Wood, 2015). Εντός της Ένωσης, έχουν δημιουργηθεί αρκετά δίκτυα, όπως το *The Zerkani Network* και το *Sharia4Belgium* στο Βέλγιο, το *Fursan Alizza* και το *The Artigat Network* στη Γαλλία, το *Millatu Ibrahim* στη Γερμανία ή το *The Prophet's Ummah* στη Νορβηγία (Nesser, Stenersen, & Oftedal, 2016). Τέτοιου τύπου δίκτυα αναζητούν νέους μαχητές, προωθούν τον Τζιχαντισμό και την σαλαφιστική ιδεολογία και υποκινούν άτομα, Μουσουλμάνους και μη, να διενεργήσουν τρομοκρατικά χτυπήματα αλλά και να στρατολογηθούν στα Ισλαμικά κράτη.

Υπάρχουν μαχητές που μεταβαίνουν και εκπαιδεύονται στα στρατόπεδα του Ισλαμικού Κράτους, οι οποίοι έχουν γεννηθεί και μεγαλώσει στην Ευρώπη (Λυγερός, 2016, σ. 176). Συχνά, οι ξένοι μαχητές εκπαιδεύονται και επιστρέφουν στον τόπο που κατοικούσαν, ενώ, σε πολλές περιπτώσεις, αφιερώνονται εξ ολοκλήρου και παραμένουν στο Χαλιφάτο. Ιδιαίτερα ανησυχητικό καθίσταται το γεγονός, πως υπάρχουν τζιχαντιστές τρομοκράτες, που έχουν πραγματοποιήσει επιθέσεις εντός της Ε.Ε¹³, επηρεασμένοι μόνο από τα προπαγανδιστικά δίκτυα, χωρίς να έχουν έρθει σε επαφή δια ζώσης με κάποια οργάνωση ή να διαθέτουν κάποια εκπαίδευση.

Χώρα	Αριθμός μαχητών	Χώρα	Αριθμός Μαχητών
Βέλγιο	400	Ιταλία	80
Δανία	100-150	Ολλανδία	200-250
Γερμανία	500-600	Νορβηγία	60

¹³Στην κατηγορία αυτή ανήκουν και Μοναχικοί Λύκοι: βλ.: Wiskind, C. (2016, August 2016). Lone Wolf Terrorism and Open Source Jihad: An Explanation and Assessment. *International Institute for Counter Terrorism*. Ανάκτηση: <https://www.ict.org.il/Article/1760/lone-wolf-terrorism-and-open-source-jihad-an-explanation-and-assessment#gsc.tab=0>. Πρόσβαση: 27.11.2017

Φιλανδία	50-70	Αυστρία	100-150
Γαλλία	1.200	Σουηδία	150-180
Αγγλία	500-600	Ελβετία	40
Ιρλανδία	30	Ισπανία	50-100

Πίνακας 1. Ξένοι μαχητές από τη Δυτική Ευρώπη (Νόιμαν, 2016, p. 123)

2.3 Η Διάσταση των Επιθέσεων

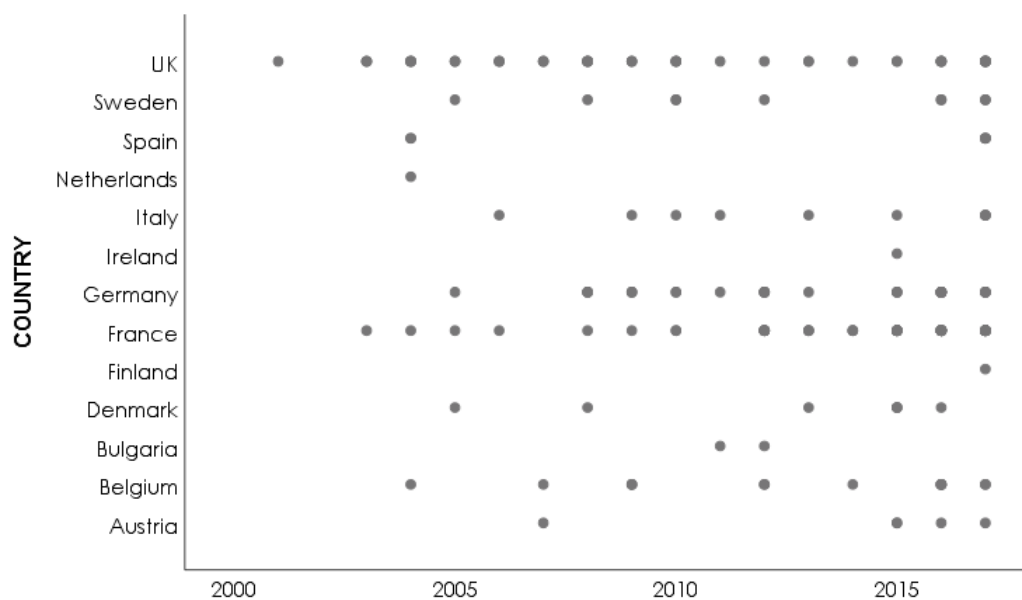
Όπως διαφαίνεται από τα παραπάνω, στην σύγχρονη εποχή, η Ευρωπαϊκή Ένωση επηρεάζει και επηρεάζεται άμεσα από το Τζιχαντισμό. Ωστόσο, προκειμένου να σκιαγραφηθεί ολοκληρωμένα η διάσταση της Ισλαμικής Τρομοκρατίας στην Ε.Ε, καθίσταται απαραίτητο να πραγματοποιηθεί ανάλυση των επιθέσεων που έχουν διενεργηθεί στα κράτη-μέλη της. Για να επιτευχθεί αυτό, ακολουθεί μια καταγραφή των ολοκληρωμένων επιθέσεων, οι οποίες αναλύονται, ώστε να προκύψουν: α) χώρες μέλη της Ένωσης οι οποίες έχουν πληγεί από τρομοκρατικά γεγονότα Τζιχαντιστικού β) οι πιο θανατηφόρες επιθέσεις ανάλογα με τα θύματα.

Στην ανάλυση που ακολουθεί, παρατίθενται οι ολοκληρωμένες επιτυχημένες επιθέσεις από Τζιχαντιστικές τρομοκρατικές ομάδες σε κράτη μέλη της Ε.Ε το διάστημα από το 2001 έως το 2017. Τα δεδομένα έχουν συλλεχθεί από την παγκόσμια πλατφόρμα καταγραφής τρομοκρατικών επιθέσεων Global Terrorism Database, και έχουν διασταυρωθεί με τα καταστατικά δελτία για την τρομοκρατία της Europol. Στο δείγμα της ανάλυσης οι επιθέσεις έχουν καταταχισθεί σύμφωνα με το έτος (Year), ενώ αναφέρεται η χώρα (Country), στην οποία πραγματοποιήθηκε η επίθεση, ο αριθμός νεκρών (Dead) και ο αριθμός τραυματιών (Injured). Το σύνολο των ολοκληρωμένων καταγεγραμμένων επιθέσεων ανέρχεται στις 192. Για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό λογισμικό SPSS (Statistical Package for the Social Sciences), το οποίο ενδείκνυται για αναλύσεις στον κλάδο των κοινωνικών επιστημών, καθώς και το πρόγραμμα Excel του Microsoft Office, το οποίο χρησιμοποιείται για ευρέως φάσματος στατιστικές διαδικασίες. Σημειώνεται πως συμπεριλήφθηκαν μόνο τα κράτη μέλη της Ε.Ε, τα οποία έχουν δεχθεί Τζιχαντιστικές τρομοκρατικές επιθέσεις το διάστημα 2001-2017.

Αρχικά, επεξεργαστήκαμε τα δεδομένα, ώστε να καταταχισθούν οι καταγεγραμμένες επιθέσεις σε στατιστικό πίνακα ανάλογα με το έτος και την χώρα που πραγματοποιήθηκαν.

	COUNTRY													
	Austria	Belgium	Bulgaria	Denmark	Finland	France	Germany	Ireland	Italy	Netherlands	Spain	Sweden	UK	
2001	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
2003	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	3	4
2004	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	2	0	4	9
2005	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	3	7
2006	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	3	5
2007	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	5
2008	0	0	0	1	0	1	3	0	0	0	0	1	5	11
2009	0	3	0	0	0	1	3	0	1	0	0	0	3	11
2010	0	0	0	0	0	2	2	0	1	0	0	2	4	11
2011	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	4
2012	0	2	1	0	0	6	4	0	0	0	0	1	1	15
2013	0	0	0	1	0	3	1	0	1	0	0	0	2	8
2014	0	1	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	1	5
2015	2	0	0	3	0	10	3	1	1	0	0	0	2	22
2016	1	5	0	1	0	13	9	0	0	0	0	2	5	36
2017	1	2	0	0	1	13	4	0	3	0	4	2	8	38
Total	5	15	2	7	1	56	31	1	9	1	6	9	49	192

Πίνακας 3. Crosstab επιθέσεων ανά χώρα/έτος

Πίνακας 2. Scatter Plot επιθέσεων

Από τον παραπάνω αναλυτικό πίνακα προκύπτει, πως οι χώρες που έχουν δεχθεί τις περισσότερες ολοκληρωμένες επιθέσεις το διάστημα 2001-2017 είναι κατά σειρά η Γαλλία, η Αγγλία, η Γερμανία και το Βέλγιο.

Χώρα	Αριθμός Επιθέσεων
Γαλλία	61 επιθέσεις
Αγγλία	49 επιθέσεις
Γερμανία	32 επιθέσεις
Βέλγιο	16 επιθέσεις

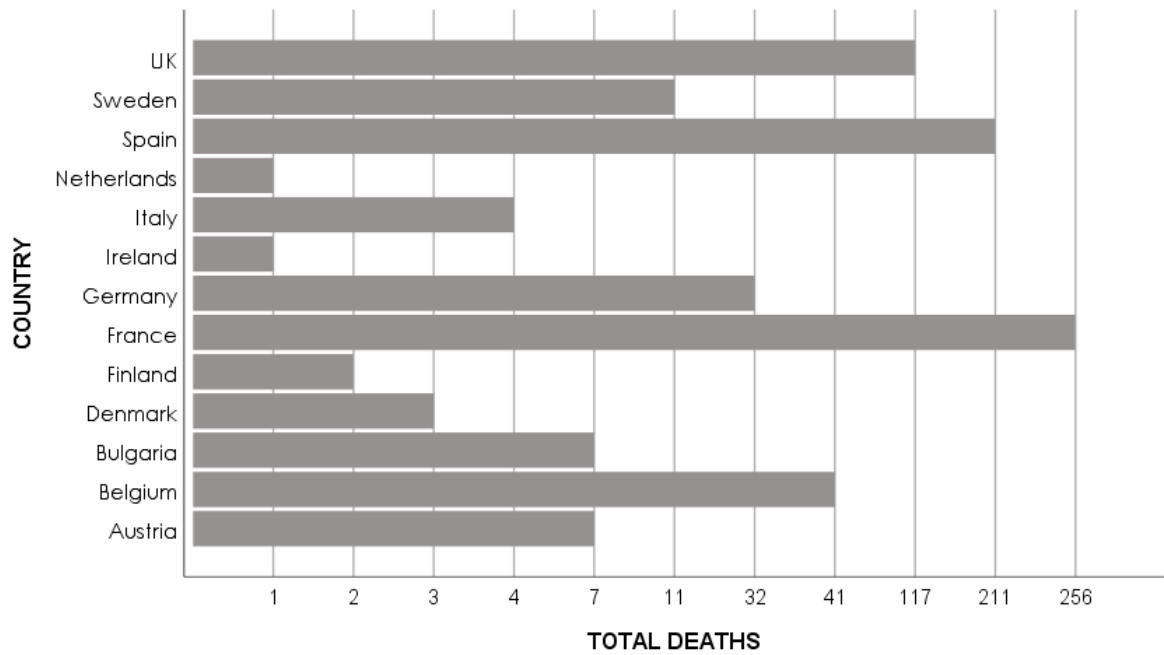
Πίνακας 4. Χώρες που έχουν δεχθεί τον μεγαλύτερο αριθμό επιθέσεων

Παράλληλα, από τον παραπάνω πίνακα προκύπτουν τα ενδιάμεσα έτη, στο διάστημα 2001-2017, κατά τα οποία έχει πραγματοποιηθεί ο μεγαλύτερος αριθμός ολοκληρωμένων επιθέσεων.

Έτος	Αριθμός Επιθέσεων
2012	15 επιθέσεις
2015	28 επιθέσεις
2016	38 επιθέσεις
2017	38 επιθέσεις

Πίνακας 5. Έτη κατά τα οποία έχει καταγραφεί ο μεγαλύτερος αριθμός επιθέσεων

Εκτός από τον αριθμό επιθέσεων, επεξεργασθήκαμε τα δεδομένα έτσι, ώστε να υπάρξει αθροιστικό αποτέλεσμα των θυμάτων ανά χώρα, για να σημειωθούν οι χώρες που είχαν τις πιο πολλές απώλειες. Από την διαδικασία αυτή προκύπτει:

Πίνακας 6. Σύνολο θυμάτων ανά χώρα

Με την καταγραφή των αποτελεσμάτων ,απαντώντας στο α' ερώτημα της ανάλυσης, συμπεραίνεται πως οι χώρες της Ε.Ε, που δέχθηκαν θανατηφόρες επιθέσεις το διάστημα 2001-2017 και παρουσίασαν τον μεγαλύτερο σε σύνολο αριθμό νεκρών και κατά συνέπεια υπέστησαν το μεγαλύτερο πλήγμα είναι:

Χώρα	Νεκροί
Γαλλία	256
Ισπανία	211
Αγγλία	117
Βέλγιο	41
Γερμανία	32

Πίνακας 7.Χώρες με τον μεγαλύτερο αριθμών θυμάτων

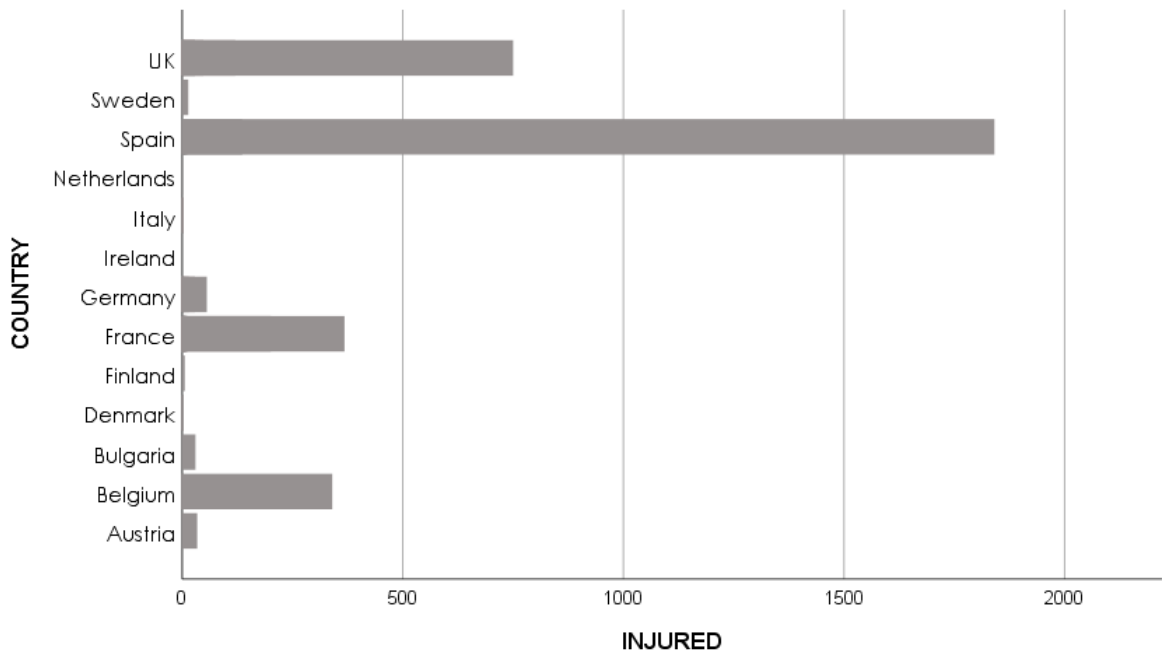
Τα στοιχεία που προέκυψαν, στον πίνακα 7, τα οποία εμφανίζουν τις χώρες που έχουν πληγεί σε μεγάλο βαθμό από την Ισλαμική τρομοκρατία, το διάστημα 2001-2017, τα επεξεργασθήκαμε στο πρόγραμμα Microsoft Excel. Στόχος αυτής της διαδικασίας ήταν να δημιουργηθεί ένας χάρτης αλληλεπίδρασης μεταξύ των κρατών της Ένωσης, ώστε να απεικονιστούν ευκρινέστερα οι πληγείσες χώρες. Ο χάρτης που διαμορφώθηκε παρουσιάζει με ανοδική κλίμακα αποχρώσεων τα κράτη-μέλη της Ένωσης τα οποία επλήγησαν περισσότερο από τρομοκρατικές επιθέσεις:

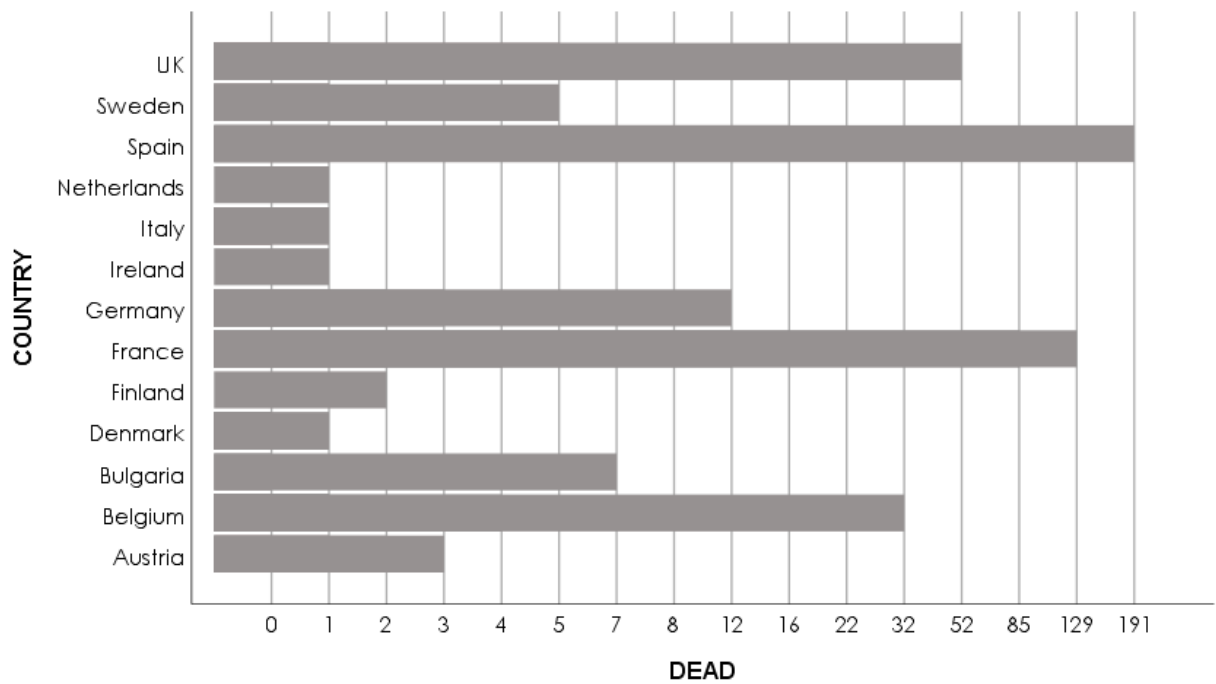
Εικόνα 1 Χάρτης απεικόνισης πληγέντων κρατών-μελών Ε.Ε

Πέραν τούτων, επόμενο ζητούμενο της ανάλυσης είναι η ανάδειξη των πιο θανατηφόρων επιθέσεων, που διενεργήθηκαν στην Ε.Ε το διάστημα 2001-2017. Για να καταλήξουμε σε αυτά τα αποτελέσματα αναλύθηκε το σύνολο των ολοκληρωμένων¹⁴ επιθέσεων ανά αριθμό νεκρών (dead) και τραυματιών (injured). Από την ανάλυση προκύπτουν οι ακόλουθοι στατιστικοί πίνακες:

¹⁴Σε σχέση με τον αριθμό των νεκρών-δηλαδή της «επιτυχίας» του χτυπήματος- υπάρχουν επίσης πολλοί παράγοντες που παίζουν ρόλο, όπως η στρατηγική και η οργάνωση του χτυπήματος σε «κατάλληλο χώρο και χρόνο, όμως, δεν πρέπει να παραβλεφθεί και ο παράγοντας της τυχαιότητας (π.χ. πόσοι επιβάτες βρίσκονταν στις αποβάθρες του μετρό τη συγκεκριμένη στιγμή ή πόσοι τουρίστες περνούσαν από τη συγκεκριμένη γέφυρα εκείνη την ώρα).

Πίνακας 8. Οι επιθέσεις με τον μεγαλύτερο αριθμό τραυματιών σε συγκεκριμένες χώρες (χώρα και επίθεση)

Πίνακας 9. Οι επιθέσεις με τον μεγαλύτερο αριθμό νεκρών σε συγκεκριμένες χώρες (χώρα και επίθεση)

Αφού, προέκυψαν οι επιθέσεις κατά αυξανόντα αριθμό νεκρών και τραυματιών, στον Πίνακα 6 και στον Πίνακα 7, επεξεργασθήκαμε το δείγμα έτσι ώστε να αντιστοιχηθούν ο

αριθμός νεκρών με: α)το έτος και β)τη χώρα. Με τον τρόπο αυτό εντοπίστηκαν τα ακριβή στοιχεία των επιθέσεων όπως φαίνεται παρακάτω:

	DATE					Total
	2004	2005	2015	2016	2017	
DEAD	8	0	0	0	0	1
	12	0	0	1	1	0
	16	0	0	0	0	1
	22	0	0	0	0	1
	32	0	0	0	1	0
	52	0	1	0	0	0
	85	0	0	0	1	0
	129	0	0	1	0	0
	191	1	0	0	0	0
Total		1	1	2	3	3

Πίνακας 10. Crosstab θυμάτων ανά έτος

	DEAD										
	8	12	16	22	32	52	85	129	191	Total	
COUNTRY	Belgium	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
	France	0	1	0	0	0	0	1	1	0	3
	Germany	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
	Spain	0	0	1	0	0	0	0	0	1	2
	UK	1	0	0	1	0	1	0	0	0	3
Total		1	2	1	1	1	1	1	1	1	10

Πίνακας 11.Crosstab θυμάτων ανά χώρα

Εστιάζοντας στον Πίνακα 10. και στον Πίνακα 11, οι οποίοι απεικονίζουν τις επιθέσεις με τον μεγαλύτερο αριθμό θυμάτων και τραυματιών, και διασταυρώνοντας τα ευρήματα με τα στοιχεία του Πίνακα 8. και του Πίνακα 9. διαφαίνονται οι πιο θανατηφόρες

επιθέσεις στις χώρες που έχουν διενεργηθεί, οι οποίες αντιστοιχήθηκαν με τις ακριβείς ημερομηνίες¹⁵. Από τα παραπάνω προκύπτουν:

Έτος	Χώρα	Πόλη	Νεκροί	Τραυματίες
17 Αυγούστου 2017	Ισπανία	Βαρκελώνη	16	136
3 Ιουνίου 2017	Αγγλία	Λονδίνο	8	48
22 Μαΐου 2017	Αγγλία	Μάντσεστερ	16	136
19 Δεκεμβρίου 2016	Γερμανία	Βερολίνο	12	56
14 Ιουλίου 2016	Γαλλία	Νίκαια	85	201
22 Μαρτίου 2016	Βέλγιο	Βρυξέλες	32	340
13 Νοεμβρίου 2015	Γαλλία	Παρίσι	129	368
7 Ιανουαρίου 2015	Γαλλία	Παρίσι	12	8
7 Ιουλίου 2005	Αγγλία	Λονδίνο	52	750
11 Μαρτίου 2004	Ισπανία	Μαδρίτη	191	1841

Πίνακας 12. Οι πιο θανατηφόρες επιθέσεις στην Ε.Ε

Οι επιθέσεις, όπως προκύπτουν από την ανάλυση του δείγματος, επέφεραν μεγάλο πλήγμα στα κράτη-μέλη της Ένωσης, αφού αποτελούν κατά το πλείστον μαζικά

¹⁵ Εδώ επίσης θα αποτελούσε ιδιαίτερα ενδιαφέρον η περαιτέρω έρευνα και η ανάλυση ως προς την προβλεψιμότητα των επιθέσεων. Να αντιστοιχίσει κανείς τις ημερομηνίες των επιθέσεων με σημαντικά ιστορικά- εθνικά γεγονότα κάθε χώρας, π.χ. η 14^η Ιουλίου για την Γαλλία, ή με πιθανές σημαντικές ημερομηνίες ή επετείους του Ισλάμ.

αυτοκτονικά γεγονότα, που άφησαν έντονο το στίγμα τους στους πολίτες των κρατών-μελών της Ένωσης. Τόσο οι απώλειες ανθρώπων όσο και οι τραυματισμοί εκατοντάδων πολιτών, σωματικοί και ψυχολογικοί, καθιστούν τα γεγονότα αυτά ανεπιθύμητα και τραυματικά.

Μέσω της έρευνας σε βιβλιογραφικές πηγές και σε επίκαιρη αρθρογραφία και ειδησεογραφία, συλλέχθηκαν πληροφορίες για την πλοκή των θανατηφόρων αυτών ολοκληρωμένων επιθέσεων. Παρακάτω, παρατίθενται χρονολογικά βασικά χαρακτηριστικά της πλοκής των γεγονότων, από τα οποία διαφαίνεται η διαδικασία δράσης των Τζιχαντιστικών παραγόντων.

17 Αυγούστου 2017, Βαρκελώνη, Ισπανία

Το τρομοκρατικό χτύπημα της Βαρκελώνης είναι το τελευταίο που πραγματοποιήθηκε από μία σειρά τρομοκρατικών ενεργειών στην Ε.Ε, στις οποίες οι δράστες χρησιμοποιούν ως όπλο ενάντια στο κοινό, οχήματα. Στο συγκεκριμένο γεγονός ένα φορτηγό εισήλθε ανάμεσα στον τουριστικό πεζόδρομο Las Ramblas, έναν από τους πιο κεντρικούς και τουριστικούς δρόμους της Βαρκελώνης, όπου καταμετρήθηκαν 16 νεκροί και 136 τραυματίες (Gonzalez, Berwick, & Ruano, 2017). Το Ισλαμικό Κράτος ανέλαβε την ευθύνη για την επίθεση στη Βαρκελώνη, αναφέροντας πως αποτελούσε *“μία απάντηση, στο κάλεσμα για συνασπισμό κρατών κατά της οργάνωσης”*. Το γεγονός της 17ης Αυγούστου ήταν μία από τις πιο σκληρές ενέργειες της Τζιχαντιστικής τρομοκρατίας στην Ισπανία, μετά τις βομβιστικές επιθέσεις του 2004 (The Economist, 2017).

3 Ιουνίου 2017, Λονδίνο, Αγγλία

Οι δράστες κατευθύνθηκαν με ένα φορτηγό, με μεγάλη ταχύτητα, προς τους πεζούς που βρίσκονταν στην Γέφυρα του Λονδίνου, σκοτώνοντας 3 πολίτες. Στη συνέχεια, οι δράστες, αφού το φορτηγό συγκρούστηκε, συνέχισαν πεζοί μαχαιρώνοντας πολίτες στην Αγορά της περιοχής. Το αποτέλεσμα της τρομοκρατικής επίθεσης ήταν να καταλήξουν 8 πολίτες νεκροί και να τραυματιστούν 48 (Eurpol, 2017). Η Αστυνομία κατάφερε να πυροβολήσει τους 3 δράστες (Khuram Shazad Butt, Rachid Redouane, Youssef Zaghba). Το Ισλαμικό Κράτος ανέλαβε την ευθύνη της επίθεσης (BBC, 2016).

22 Μαΐου 2017, Μάντσεστερ, Αγγλία

Η βομβιστική επίθεση αυτοκτονίας διενεργήθηκε στο γήπεδο του Μάντσεστερ, στο τέλος της προγραμματισμένης συναυλίας αμερικανίδας τραγουδίστριας. Ο δράστης (Salman Abedi) πραγματοποίησε έκρηξη με χειροποίητο βομβιστικό μηχανισμό, στο φουαγιέ του γηπέδου, με θύματα 22 νεκρούς και 119 τραυματίες (BBC, 2017). Ήταν η πιο θανατηφόρα επίθεση στο Ηνωμένο Βασίλειο μετά τις βομβιστικές επιθέσεις στο Λονδίνο

το 2005, ενώ ο δράστης φαίνεται να είχε επαφές που σχετίζονταν με τζιχαντιστικές οργανώσεις (Parveen, 2017).

19 Δεκεμβρίου 2016, Βερολίνο, Γερμανία

Η τρομοκρατική επίθεση πραγματοποιήθηκε στην χριστουγεννιάτικη αγορά, σε κεντρική τοποθεσία του Βερολίνου. Ένας άντρας, οδήγησε ένα φορτηγό πάνω στους πεζούς της αγοράς, με αποτέλεσμα να καταμετρηθούν 12 νεκροί και 56 τραυματίες (Pallazo, Foster, & Krol, 2016). Ο δράστης δεν συνελήφθη μετά το συμβάν, εντοπίστηκε όμως στην Ιταλία μετά από μερικές μέρες, όπου και πυροβολήθηκε από την ιταλική αστυνομία, αφού είχε ερευνηθεί πως είχε σχέσεις με το Ισλαμικό Κράτος (Siddique, 2016).

14 Ιουλίου 2016, Νίκαια, Γαλλία

Τον Ιούλιο του 2016 ένας Γάλλος, τυνησιακής καταγωγής (Mohamed Lahouaiej Bouhlel) οδήγησε σε θάνατο 85 πολίτες και τραυμάτισε 201, συγκρούοντας ένα ενοικιασμένο φορτηγό στο πλήθος που παρακολουθούσε τα πυροτεχνήματα για την ημέρα της Βασίλης, στη γνωστή παραλιακή λεωφόρο Promenade des Anglais. Το φορτηγό επιτάχυνε και εισήλθε με μεγάλη ταχύτητα περιμετρικά του κοινού, προκειμένου να αυξήσει τον αριθμό των θυμάτων. Αφού ένας μοτοσικλετιστής οδήγησε το φορτηγό εκτός τροχιάς, η αστυνομία κατάφερε να πυροβολήσει τον δράστη.

22 Μαρτίου 2016, Βρυξέλλες, Βέλγιο

Λίγους μήνες μετά την επίθεση στο Παρίσι, ο ίδιος πυρήνας του Ισλαμικού Κράτους, που πραγματοποίησε τα επεισόδια στη Γαλλία, επιτίθεται στις Βρυξέλλες. Μέσω της έρευνας του γεγονότος, φάνηκε πως η επιχειρησιακή βάση των τρομοκρατών συγκεντρωνόταν στην μουσουλμανική γκετοποιημένη συνοικία Μολένμπεκ (Λυγερός, 2016, σ. 178). Οι Βρυξέλλες πλήχθηκαν από μια σειρά επεισοδίων. Οι πρώτες εκρήξεις αναφέρθηκαν στο αεροδρόμιο, ενώ στη συνέχεια μια έκρηξη έγινε στον σταθμό του Μετρό στο Μάλμπεκ. Περισσότεροι από 32 πολίτες κατέληξαν νεκροί ενώ 340 τραυματίστηκαν.

13 Νοεμβρίου 2015, Παρίσι, Γαλλία

Τον Νοέμβριο του 2015 στο Παρίσι πραγματοποιήθηκε δεύτερο χτύπημα με συνδυασμένες επιθέσεις στο θέατρο Μπατακλάν και σε άλλα σημεία της Γαλλικής πρωτεύουσας. Οι τρομοκράτες, συσχετιζόμενοι με το ΙΚ, πραγματοποίησαν μαζική τρομοκρατική επίθεση με 129 νεκρούς και περισσότερους από 360 τραυματίες. Επτά από τους τρομοκράτες σκοτώθηκαν, πολλοί από τους εμπλεκόμενους δραπέτευσαν και καταζητούνται από τις ευρωπαϊκές αρχές ασφαλείας, ενώ τρεις βομβιστικοί μηχανισμοί εντοπίστηκαν κοντά στο εθνικό στάδιο της Γαλλίας. Προτού

πραγματοποιηθούν οι μαζικές εκτελέσεις στο κέντρο Μπατακλάν, αναφέρθηκαν (Euroroi, 2017) επιθέσεις με Καλάσνικοφ, στο κέντρο της πόλης. Οι δράστες είχαν πιθανώς περάσει στην Ευρώπη ως πρόσφυγες.

7 Ιανουαρίου 2015, Παρίσι, Γαλλία

Δύο Γαλλο-Αλγερινοί τρομοκράτες εισέβαλαν στις εγκαταστάσεις του σατιρικού περιοδικού Charlie Hebdo στο Παρίσι σκοτώνοντας τον συντάκτη-εκδότη και τραυματίζοντας πολλούς από το προσωπικό. Το περιοδικό φημιζόταν για την δημοσίευση σατιρικών σκίτσων του Μοχάμεντ, γεγονός που μπορεί να αποτέλεσε βασικό αίτιο της επίθεσης, για τον Ισλαμικό χώρο. Εκτιμάται πως οι δράστες σχετίζονταν με την Αλ Κάιντα. (Λυγερός, 2016, σ. 175) αλλά και το Ισλαμικό Κράτος (Nesser, Stenersen, & Oftedal, Jihadī Terrorism in Europe: The IS-Effect, 2016). Η επίθεση μέτρησε 12 νεκρούς και 8 τραυματίες, συμπεριλαμβανομένων του διευθυντή έκδοσης του περιοδικού και άλλων υπαλλήλων.

7 Ιουλίου 2005, Λονδίνο, Αγγλία

Η Βρετανία, εκείνη την περίοδο, ενδέχεται να αποτέλεσε στόχο για τον Ισλαμικό χώρο, μάλλον εξ αιτίας της επιρροής της στον πόλεμο του Ιράκ (Λυγερός, 2016, σ. 141). Μια τρομοκρατική ομάδα από τρεις δράστες Βρετανικής υπηκοότητας από το Πακιστάν και ένα Τζαμαϊκανό υπήκοο, διενέργησε επίθεση στο μετρό και σε λεωφορείο στο κέντρο του Λονδίνου αφήνοντας 52 νεκρούς και σχεδόν 750 τραυματίες. Όπως έχει αναφερθεί (Λυγερός, 2016, σ. 141), τρομοκράτες είχαν στρατολογηθεί από το Λονδίνο στην Αλ Κάιντα, της οποίας ενδέχεται να ήταν η τελευταία επιχείρηση.

11 Μαρτίου 2004, Μαδρίτη, Ισπανία

Ένα τρομοκρατικό δίκτυο, με κύριους συμμετέχοντες από τη Βόρεια Αφρική, πραγματοποίησε βομβιστικές επιθέσεις εναντίον επιβατικού τρένου στην Μαδρίτη σκοτώνοντας 191 και τραυματίζοντας 1841 πολίτες. Οι δράστες ήταν συνδεδεμένοι με δίκτυα της Αλ Κάιντα, ενώ τουλάχιστον ένας από τους συμμετέχοντες εκτελούσε άμεσες εντολές της οργάνωσης. Οι επιθέσεις ήταν στρατηγικά οργανωμένες, ώστε να πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο των Ισπανικών εκλογών (Sendagorta, 2005). Οι τρομοκράτες σκόπευαν να επηρεάσουν το αποτέλεσμα των εκλογών, ώστε να απομακρυνθεί η ισπανική επιρροή στο Ιράκ, πράγμα το οποίο κατάφεραν. Πέραν τούτου, η επίθεση αυτή πιθανολογείται να μετέφερε το μήνυμα, ότι όποια ευρωπαϊκή χώρα ενδεχομένως ευθυγραμμιζόταν με την τότε κυβέρνηση του Τζόρτζ Μπους, θα αποτελούσε στόχο για τον Τζιχαντιστικό χώρο. Οι Ισπανοί ψηφοφόροι του συντηρητικού κόμματος εξαιτίας της ήπιας αντίδρασής του στην τρομοκρατική επίθεση, στράφηκαν στο σοσιαλιστικό κόμμα. Ωστόσο, αναφέρεται (Λυγερός, 2016, σ. 141) πως η κυβέρνηση του Χοσέ Μαρία Αθνάρ υπέστη εκλογική ήττα, όχι για την συμμόρφωση

της με τις γραμμές της Ουάσινγκτον, αλλά για την παραπληροφόρηση που παρείχε στην κοινή γνώμη, αποδίδοντας την επίθεση σε Βάσκους αυτονομιστές, ενώ, όπως φάνηκε, οι ύποπτοι της επίθεσης είχαν διασυνδέσεις με την Αλ Κάιντα (Fattah&Ladane, 2017).

3 Οι επιπτώσεις της Τρομοκρατίας

Όπως ήδη διαπιστώθηκε, η Ισλαμική Τρομοκρατία αποτελεί ένα πολυδιάστατο φαινόμενο, το οποίο προκύπτει από ένα ευρύ φάσμα παραγόντων. Ωστόσο, στην σύγχρονη εποχή, οι επιπτώσεις στην ΕΕ είναι εμφανείς σε διάφορους τομείς.

Το γεγονός πως οι διάφορες εκδοχές του Ισλάμ αποτελούν πηγή έμπνευσης της Ισλαμικής Τρομοκρατίας, έχει ως αποτέλεσμα την παρεξήγησή του ως θρησκεία και την ταύτισή του με την υποστήριξη βίαιων ενεργειών (Elzain, 2008). Απόρροια αυτού του γεγονότος είναι η μεγέθυνση του κοινωνικού φαινομένου της Ισλαμοφοβίας (Clay, 2017), το οποίο στο ευαίσθητο περιβάλλον της ΕΕ, σε μια περίοδο προσφυγικής κρίσης, καθιστά ιδιαίτερα δύσκολη την ενσωμάτωση των Μουσουλμάνων μεταναστών, ωθώντας τους στην κοινωνική περιθωριοποίηση και τον αποκλεισμό (Lathion, 2015).

Φυσικό επόμενο της Ισλαμοφοβίας είναι η έξαρση του ρατσισμού, γεγονός που σταδιακά οδηγεί στην ανάδυση ακραίων πολιτικών τάσεων. Η άνοδος των εθνικιστικών και ακροδεξιών πολιτικών κομμάτων εμφανίζεται σχεδόν στο σύνολο των κρατών της Ένωσης (Chakelian, 2017). Πέραν τούτου, η έξαρση της τρομοκρατίας μπορεί να επιφέρει και εκλογικές συνέπειες στις υπάρχοντες κυβερνήσεις, λόγω της αδυναμίας τους να εγγυηθούν την προστασία των πολιτών και να προβλέψουν τρομοκρατικά χτυπήματα (Indridason, 2008), χάνοντας έτσι την εμπιστοσύνη των πολιτών.

Ανάλογες είναι και οι επιπτώσεις του φαινομένου της Ισλαμικής τρομοκρατίας στον τομέα της οικονομίας. Παρατηρείται πως οι επιπτώσεις αυτές φαίνονται κυρίως στον τουρισμό, καθώς οι τρομοκρατικές επιθέσεις ενδέχεται να καταστρέψουν πολύ εύκολα την εικόνα μιας πόλης. Συχνά, μετά από κάποιο τρομοκρατικό χτύπημα, κράτη - μέλη της ΕΕ που αποτελούν διάσημους προορισμούς παγκοσμίως, μπορεί να χάσουν τη θέση τους στην τουριστική βιομηχανία (Baker, 2014) και ένα μεγάλο ποσοστό από τον προϋπολογισμό τους (Walker, 2015).

3.1 Δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Από αυτό το μικρό δείγμα των επιπτώσεων της Ισλαμικής Τρομοκρατίας και συνυπολογίζοντας το τεράστιο ανθρωπιστικό και κοινωνικό πλήγμα που ακολουθεί μετά από μια τρομοκρατική επίθεση αυτοκτονίας,¹⁶ φανερώνεται η ανάγκη για δραστική αντιμετώπιση και διαχείριση του φαινομένου στην Ένωση αφενός στο εσωτερικό της και αφετέρου στη Διεθνή Κοινωνία.

Ο αγώνας της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά της τρομοκρατίας υποστηρίζεται από ποικίλα όργανα, νομοθεσίες και υπηρεσίες, που στοχεύουν στην πρόληψη, την αντιμετώπιση και την καταπολέμηση του φαινομένου. Διαχρονικά, η ΕΕ, στο πλαίσιο της Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας, μία από τις σημαντικότερες πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη κοινής δράσης (Βασιλείου, 2015, σ.7), αναπτύσσει πολιτικές που αφορούν την Άμυνα και την Ασφάλεια.

Ωστόσο, την περίοδο που διανύουμε, από την πολιτική κατά της Τρομοκρατίας που ακολουθεί η Ένωση μπορούν να διακριθούν κάποιες ενέργειες, οι οποίες μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά στην πρόληψη και στην αντιμετώπιση της Ισλαμικής πρόκλησης. Οι ενέργειες αυτές περιλαμβάνουν ενισχυτικά μέτρα ελέγχου, που αφορούν τα εξωτερικά σύνορα, τη διακίνηση όπλων και υλικών και την εξάπλωση της προπαγάνδας στο διαδίκτυο για την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης και στρατολόγησης τρομοκρατών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017). Επίσης προληπτικά μέτρα, όπως η θωράκιση των εξωτερικών συνόρων, η βελτίωση της ασφαλείας των μεταφορών, με επιπλέον παροχή δεδομένων να απαιτούνται στις καταστάσεις επιβατών, η ενίσχυση της προστασίας στρατηγικών στόχων και υποδομών ζωτικής σημασίας, ωφελούν στην προστασία των πολιτών και των υποδομών.

Η βελτίωση ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ αστυνομικών και δικαστικών αρχών, η καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και των μέσων δικτύωσης των τρομοκρατών αποτελούν σημαντικές ενέργειες καταδίωξης του σχεδιασμού και της οργάνωσης των τρομοκρατών. Εντούτοις, για την ελαχιστοποίηση των συνεπειών της τρομοκρατίας, προβλέπεται ενίσχυση του συντονισμού σε καταστάσεις κρίσης, αναθεώρηση του μηχανισμού πολιτικής προστασίας, ανάπτυξη εργαλείων εκτίμησης κινδύνου, και παροχή βοήθειας στα θύματα της τρομοκρατίας (Συμβούλιο της ΕΕ & Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Β, 2017).

Στο πλαίσιο της Αντιτρομοκρατικής Πολιτικής, που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση σε συνεργασία με τα κράτη-μέλη της και τους διεθνείς της εταίρους, έχει δημιουργήσει μια

---

¹⁶ Συχνά οι δράστες, με τις ενέργειές τους, οδηγούν στο θάνατο, πλην των στόχων, και τον εαυτό τους. Αυτή η απόφαση έχει ισχυρές βάσεις στις θρησκευτικές τους αντιλήψεις, ότι δηλαδή ο μαχητής που δίνει τη ζωή του για την πίστη πηγαίνει στον Παράδεισο.

σειρά δράσεων, που εξυπηρετούνται από Υπηρεσίες και Όργανα, τα οποία συντονίζουν τις ενέργειές της (Συμβούλιο της ΕΕ & Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2017). Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο¹⁷ το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁸ και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο¹⁹, με την ενίσχυση των εξουσιών του μετά τη Συνθήκη της Λισσαβόνας (Ιωακείμης, 2010, σ. 86), συμβάλλουν στη χάραξη της νομοθετικής πολιτικής και των διαδικασιών που σχετίζονται με την αντιτρομοκρατική δράση της Ένωσης. Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή²⁰ και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ)²¹, αποτελούν ιδιαίτερα σημαντικά Όργανα στην εφαρμογή της στρατηγικής κατά της τρομοκρατίας. Ωστόσο, οι υπηρεσίες που διενεργούν διαδικασίες για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας είναι η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία (Europol) και η Eurojust (Casale, 2008).

Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία (Europol) έχει ως βασική αποστολή την πάταξη της τρομοκρατίας και των σοβαρών μορφών διεθνούς εγκληματικότητας και επιδρά σημαντικά στην εξέλιξη των μέσων για τη συλλογή, την ανάλυση και την επεξεργασία πληροφοριών σε συνεργασία με εισαγγελικές και ανακριτικές αρχές (Μούσης, 2008, σ. 150). Κάποια από τα πιο σημαντικά δίκτυα που έχει ιδρύσει είναι το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την αντιμετώπιση της Τρομοκρατίας (European Counter Terrorism Centre - ECTC), το οποίο, υπό την καθοδήγηση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, εξελίσσει τη λειτουργικότητα στα υπάρχοντα εργαλεία της Europol, ώστε να υπάρχει καλύτερη ανταλλαγή δεδομένων και να αναβαθμιστεί η συνεργασία μεταξύ των ευρωπαϊκών αντιτρομοκρατικών αρχών (ECTC, 2017).

Ακόμη εξελιγμένα συστήματα, όπως το Πληροφοριακό Δίκτυο της Europol (Europol Information System - EIS), παρέχει τη δυνατότητα στα κράτη-μέλη να μοιράζονται πληροφορίες για ύποπτους και διασυνδεδεμένους με το οργανωμένο έγκλημα και την

---

¹⁷Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είναι το θεσμικό όργανο της ΕΕ που καθορίζει τις γενικούς πολιτικούς προσανατολισμούς και τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Απαρτίζεται από τους αρχηγούς κρατών ή κυβερνήσεων των κρατών μελών, τον Πρόεδρό του και τον Πρόεδρο της Επιτροπής. βλ: Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. (2017). Ανάκτηση: <http://www.consilium.europa.eu/el/european-council/> Πρόσβαση: 29.11.2017

¹⁸Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι το θεσμικό όργανο που εκπροσωπεί τις κυβερνήσεις των κρατών μελών. Ανεπίσημα είναι γνωστό ως Συμβούλιο της ΕΕ. Στο πλαίσιο του συναντώνται οι υπουργοί από κάθε χώρα της ΕΕ προκειμένου να θεσπίσουν νόμους και να συντονίσουν τις πολιτικές τους. βλ: Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2017). Ανάκτηση: <http://www.consilium.europa.eu/el/council-eu/> Πρόσβαση: 29.11.2017

¹⁹Το Κοινοβούλιο λειτουργεί ως συννομοθέτης, ασκώντας από κοινού με το Συμβούλιο την εξουσία να εγκρίνει και να τροποποιεί νομοθετικές προτάσεις καθώς και να αποφασίζει για τον ενωσιακό προϋπολογισμό. Εποπτεύει επίσης το έργο της Επιτροπής και άλλων οργανισμών της ΕΕ και συνεργάζεται με τα εθνικά κοινοβούλια των χωρών της ΕΕ για να έχει τη συμβολή τους. βλ: Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (2017). Ανάκτηση: <http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/el> Πρόσβαση: 29.11.2017

²⁰Η Επιτροπή είναι το μόνο όργανο της ΕΕ το οποίο υποβάλλει νομοθετικές προτάσεις για έγκριση από το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, διαχειρίζεται τις πολιτικές της ΕΕ, κατανέμει τους χρηματοδοτικούς πόρους της ΕΕ, επιβάλλει την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ και εκπροσωπεί την ΕΕ στη διεθνή σκηνή.

βλ: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2017). Ανάκτηση: https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-commission_el Πρόσβαση: 29.11.2017

²¹η οποία από την ίδρυσή της το 2011 διαχειρίζεται τις διπλωματικές σχέσεις της ΕΕ με τρίτες χώρες και ασκεί την Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας της ΕΕ (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2017)

τρομοκρατία, ενώ το δίκτυο ανταλλαγής πληροφοριών (Secure Information Exchange Network Application SIENA) επιτρέπει την ασφαλή μεταφορά στοιχείων και δεδομένων αποφεύγοντας το ρίσκο της διαρροής πληροφοριών (Casale, 2008). Η Europol, στα πλαίσια καταπολέμησης της εισαγωγής ισλαμιστών τρομοκρατών μέσω της μετανάστευσης, ενισχύει την ασφάλεια στα κέντρα συγκέντρωσης των προσφύγων, με προσλήψεις προσωπικού στις αντιτρομοκρατικές αρχές στην Ελλάδα και την Ιταλία. Ακόμη, για τον εντοπισμό της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, έχει δημιουργήσει το FIU.net, ένα εξελιγμένο δίκτυο διαφύλαξης εμπιστευτικών οικονομικών πληροφοριών. Επίσης, η υπηρεσία Check the Web αποτελεί ένα εργαλείο διαδικτυακού εντοπισμού, χρήσιμο για την εξάρθρωση ιστοσελίδων που εκθειάζουν την έννοια του Τζιχάντ και προπαγανδίζουν τη διαδικτυακή στρατολόγηση (Europol, 2017).

Η Eurojust αποτελεί έναν οργανισμό της Ένωσης ο οποίος απαρτίζεται συντελείται από δικαστικούς λειτουργούς των κρατών - μελών της (Μούσης, 2008, σ. 156). Έχει ως βασικές αρμοδιότητες να εξετάζει τα μέτρα, τα οποία μπορούν να συντονίσουν τις έρευνες σε υποθέσεις τρομοκρατίας, ώστε να βελτιώνεται η συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων αρχών και να ενισχύεται η αποτελεσματικότητα των ερευνών και των διώξεων. Ασχολείται με τα εγκλήματα στον τομέα της πληροφορικής, την απάτη και τη δωροδοκία, καθώς και με οποιοδήποτε ποινικό αδίκημα εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το ξέπλυμα των προϊόντων του εγκλήματος, καθώς και τη συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση (Συμβούλιο της ΕΕ, 2002).

Στην εξέλιξη της προσπάθειας της αντιμετώπισης της τρομοκρατίας έχουν τεθεί σε ισχύ συνθήκες και έχουν συσταθεί υπηρεσίες, που δρουν ενισχύοντας σε διάφορους τομείς τις ενέργειες των Οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Για παράδειγμα η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (Financial Action Task Force FATF), μια διακυβερνητική ομάδα που συγκροτήθηκε από τους G7²² το 1989, τροποποίησε τις προτεραιότητές της το 2015 σύμφωνα με τις τρομοκρατικές τάσεις, ώστε να ενισχύσει την προώθηση πολιτικών για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (FATF, 2017).

Ο Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex) συμβάλλει σημαντικά στον έλεγχο των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης, με την παροχή τεχνικής βοήθειας. Παρέχει συντονισμό και υποστήριξη σε επιχειρήσεις συνοριακών ελέγχων τόσο στα χερσαία, όσο και στα θαλάσσια σύνορα αλλά και σε αεροδρόμια (Ευρωπαϊκή Ένωση Β, 2017), ενώ, ως οργανισμός, καθίσταται ιδιαίτερα χρήσιμος στις χώρες που δέχονται μεγάλα μεταναστευτικά-προσφυγικά ρεύματα από την Μέση

---

²² Canada, France, Germany, Italy, Japan, the United Kingdom and the United States

Ανατολή, καθώς η ενίσχυση των συνοριακών ελέγχων μπορεί να προλάβει την εισαγωγή ή τη μετάβαση τρομοκρατικών παραγόντων εντός της Ένωσης.

Τέλος, την πρόσφατη οδηγία²³ του Συμβουλίου της ΕΕ καθιερώθηκε η δυνατότητα της χρήσης των δεδομένων που περιέχονται στις καταστάσεις ονομάτων επιβατών των αεροπλάνων στους αερολιμένες (δεδομένα PNR). Τα στοιχεία αυτά, όπως το ονοματεπώνυμο του επιβάτη, οι ημερομηνίες ταξιδιού, η διαδρομή, ο αριθμός θέσης, οι αποσκευές, τα στοιχεία επικοινωνίας και το μέσον πληρωμής, μπορούν να φανούν ιδιαίτερα χρήσιμα στις αρμόδιες αρχές για την πρόληψη, ανίχνευση, διερεύνηση και δίωξη τρομοκρατικών επιθέσεων και άλλων σοβαρών εγκλημάτων (Συμβούλιο της ΕΕ & Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2016).

3.2 Μεταρρυθμιστικές Νομοθεσίες των Κρατών-Μελών

Παράλληλα, στο πλαίσιο των κατευθυντηρίων γραμμών της πολιτικής της Ε.Ε, αρκετά κράτη-μέλη, που έχουν δεχθεί τρομοκρατικές επιθέσεις το διάστημα 2001-2017, έχουν προβεί σε ορισμένες νομοθετικές μεταρρυθμίσεις προκειμένου να ενισχύσουν τις μεθόδους διαχείρισης της Τρομοκρατίας στο εσωτερικό τους αλλά και στο σύνολο της Ένωσης.

Το Βέλγιο αναθεώρησε το νόμο της 17^{ης} Απριλίου 2016, ώστε να επιτρέπονται οι έρευνες σε ύποπτες οικίες από τις 9μ.μ ως τις 5π.μ, σε περιπτώσεις που υφίσταται υπόνοια τρομοκρατικών αδικημάτων ή οργάνωσης επιθέσεων. Επίσης, αναθεωρήθηκε ο νόμος της 5^{ης} Αυγούστου 1992 της Αστυνομικής Υπηρεσίας, ώστε να χρησιμοποιούνται από κοινού οι κρατικές βάσεις δεδομένων, με ξένες αρχές και διεθνείς οργανισμούς, με στόχο την πρόληψη και την καταστολή τρομοκρατών και εξτρεμιστών. Οι υπάρχουσες προβλέψεις του Ποινικού Κώδικα της χώρας επεκτάθηκαν, με την θέσπιση του Νόμου 3 του 2016, ώστε να εμπεριέχεται η σύλληψη παραγόντων που ταξιδεύουν από ή προς το Βέλγιο, με ενδεχόμενους τρομοκρατικούς σκοπούς. Ακόμη, ο Νόμος της 14^{ης} Δεκεμβρίου 2016 εισάγει περαιτέρω άρθρα στον Ποινικό Κώδικα, σχετικά με την συμμετοχή σε διαδικασίες τρομοκρατικών ομάδων, γνωστοποιώντας πως η συμμετοχή αυτή συνιστά έγκλημα. Ωστόσο με αφορμή την τρομοκρατική δράση των «μοναχικών Λύκων», η συλλογή ή παροχή ύποπτων υλικών, μπορεί να θεωρηθεί ως συνέργεια σε τρομοκρατικό παράπτωμα (Eurropol, 2017).

Η Δανία, λαμβάνοντας υπόψη το άρθρο 141j του Δανικού Ποινικού Κώδικα, το οποίο τέθηκε σε ισχύ από τις 30 Σεπτεμβρίου 2016, επιβάλλει την ποινικοποίηση όποιας

---

²³Βλ.: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2016, Απρίλιος 27). Οδηγία ΕΕ 2016/681. *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32016L0681>

μετάβασης, χωρίς την άδεια των Δανικών αρχών, σε συγκεκριμένες περιοχές της Συρίας και του Ιράκ και προβλέπει φυλάκιση έως 6 χρόνια για τους Δανούς υπηκόους και τους μόνιμους κατοίκους της χώρας.

Η Φινλανδία τον Δεκέμβριο του 2016 θέσπισε νομοθεσία, που επιβάλλει ποινές σε περίπτωση μετάβασης πολιτών της σε άλλα κράτη, με σκοπό την προετοιμασία τρομοκρατικής ενέργειας ή εγκληματικής εκπαίδευσης. Ακόμη, η νέα νομοθεσία θεωρεί ποινικό αδίκημα τη χρηματοδότηση ταξιδιών για τους παραπάνω λόγους και είναι βασισμένη στην απόφαση 2178(2014) του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών (Eurorol, 2017).

Η Γαλλία, με τη θέσπιση του νόμου 2016-721 της 3^{ης} Ιουνίου 2016 στον Ποινικό Κώδικα, δύναται να πραγματοποιήσει συλλήψεις, εάν υποπτευθεί: α) την διακίνηση προϊόντων από περιοχές όπου δρουν τρομοκρατικές οργανώσεις και β) την ανταλλαγή ηλεκτρονικού υλικού που παροτρύνει ή ενθαρρύνει την άσκηση τρομοκρατικής ενέργειας. Επίσης ο ίδιος νόμος, επιτρέπει στις Αρχές τη νυχτερινή έρευνα σε κατοικίες και τη χρήση νέων ερευνητικών μεθόδων για συλλογή πληροφοριών. Πέραν τούτων προβλέπονται νέες διατάξεις, που αφορούν την προστασία μαρτύρων και την επιτήρηση ταξιδιωτών που επιστρέφουν στη Γαλλία για την πρόληψη της συμμετοχής τους σε τρομοκρατικές δραστηριότητες (Eurorol, 2017).

Το Κοινοβούλιο της Ουγγαρίας το 2016, με την αναθεώρηση του άρθρου 314-316 του Ποινικού Κώδικα, καθορίζει ποινή 2 έως 8 ετών, για την έξοδο πολιτών από τη χώρα και μετάβασής τους σε άλλη χώρα, όταν υπάρχει υποψία ότι αυτή πραγματοποιείται με την πρόθεση συμμετοχής ή οργάνωσης τρομοκρατικής ομάδας

Η Ιταλία πρόσθεσε στον Ποινικό της Κώδικα ως αδίκημα την συλλογή υλικών ή κεφαλαίου, με σκοπό να χρησιμοποιηθούν για τρομοκρατικές πράξεις. Ακόμη, επιβάλλει ποινές σε κάθε πολίτη που μπορεί να συνδέεται με διαδικασίες χρηματοδότησης τρομοκρατικής οργάνωσης (Eurorol, 2017).

Τέλος, στη Σουηδία προστέθηκαν, στο σύνολο του Ποινικού Κώδικα, διατάξεις που ενισχύουν την πάταξη του φαινομένου των ξένων μαχητών. Την 1^η Απριλίου 2016 τέθηκαν σε ισχύ νέες προβλέψεις σχετικά με τους πολίτες που εξέρχονται από τη χώρα ή μεταβαίνουν σε αυτήν με τελικό προορισμό χώρες, διαφορετικές της υπηκοότητάς τους. Οι πολίτες μπορεί να θεωρηθούν ύποπτοι για διενέργεια ή προετοιμασία τρομοκρατικού εγκλήματος. Ακόμα επιβάλλεται η ποινικοποίηση της κάθε τύπου επιδότησης τέτοιων ταξιδιών, με προσαρτημένη την κατηγορία της παθητικής συμμετοχής σε τρομοκρατικές διαδικασίες ή και υποστήριξη εκπαίδευσης για εκτέλεση τρομοκρατικών ενεργειών (Eurorol, 2017).

4 Συμπεράσματα

Από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην παρούσα εργασία, μπορεί κανείς να συμπεράνει πως ο 21^{ος} αιώνας είναι μια εποχή νεοσύστατων προκλήσεων, που επηρεάζουν άμεσα τη διεθνή κοινωνία. Η Ευρωπαϊκή Ένωση συναντάται με μια ιδιαίτερα μεταβατική περίοδο, κατά την οποία καλείται να αντιμετωπίσει πολλαπλές προκλήσεις σε όλους τους τομείς ταυτόχρονα με μία προσφυγική και συγχρόνως με μία οικονομική και ανθρωπιστική κρίση. Οι προκλήσεις ασφαλείας, οι οποίες εκτείνονται στον τομέα της ενέργειας, της οικονομίας, τον κυβερνοχώρο, χρήζουν οργανωμένης διαχείρισης, προκειμένου να λειτουργούν ομαλά οι υποδομές και να ευημερεί η κοινωνία των πολιτών. Οι προκλήσεις στον τομέα της ασφάλειας, που σχετίζονται με την τρομοκρατία και την μετανάστευση, μπορούν να προκαλέσουν αποσταθεροποίηση της Ένωσης στην παγκόσμια ιεραρχία ισχύος.

Από την παρούσα αμφιλεγόμενη ή και κρίσιμη κατάσταση στο εσωτερικό της η Ευρωπαϊκή Ένωση, φαίνεται πως συχνά στέκεται αδύναμη απέναντι στην διαχείριση μεγάλων προκλήσεων. Η μη έγκαιρη αντιμετώπισή τους μπορεί να δημιουργήσει στο εσωτερικό μια κατάσταση αμφισβήτησης των ικανοτήτων της.

Το επίκαιρο προσφυγικό ζήτημα, αλληλένδετο με την εδραίωση του Τζιχαντισμού, αποτελούν αναγκαία προτεραιότητα διαχείρισης, καθώς επηρεάζει άμεσα την κοινωνική σύσταση της Ένωσης. Η ανθρωπιστική βοήθεια ίσως να μην αρκεί για να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά τέτοιου είδους κρίσεις, ενώ είναι γεγονός πως οι δυσκολίες στην καταμέτρηση των προσφύγων προκύπτουν κυρίως από τον συχνά εναλλακτικό τρόπο με τον οποίο διακινούνται, όπως η λαθραία μετανάστευση, αλλά και από την έλλειψη των σχετικών δομών στα κράτη-μέλη.

Οι επιπτώσεις του προσφυγικού προβλήματος και της Ισλαμικής τρομοκρατίας συντελούν στον κοινωνικό αποκλεισμό του μουσουλμανικού πληθυσμού και στην Ισλαμοφοβία. Τα κοινωνικά αυτά φαινόμενα μπορεί να λειτουργήσουν ως τροφοδότες του Τζιχαντιστικού κινήματος και να μεγεθύνουν τις παρεμβάσεις του στην Ένωση. Ο κοινωνικός αποκλεισμός των μουσουλμάνων και των κοινοτήτων τους μπορεί να επιφέρει αντίστροφα αποτελέσματα και να ωθήσει τους περιθωριοποιημένους πολίτες

να ασπαστούν τις ακραίες μορφές του Ισλαμισμού. Το Ισλαμικό Κράτος στοχεύει σε τέτοιου είδους περιθωριοποιημένες κοινωνικές ομάδες. Η Ευρωπαϊκή κοινωνία πιθανώς να δημιουργεί ασυναίσθητα, ένα ιδανικό πεδίο έλξης της προπαγάνδας των Τζιχαντιστικών οργανώσεων. Σε ανάλογες περιπτώσεις, η ιστορία έχει δείξει πως η αντίδραση και ο στιγματισμός λαών, θρησκευτικά ταυτολογημένων, συχνά αποδίδει μη επιθυμητά αποτελέσματα.

Το Ισλαμικό Κράτος είναι μια ιδιαίτερα κινητική και κτητική δύναμη, με επικίνδυνη επεκτατική πολιτική. Οι στρατηγικές αντιμετώπισης του φαινομένου είναι απαραίτητο να συμπεριλαμβάνουν την αποκλιμάκωση της κατάστασης στη Συρία. Η πολιτική καταπολέμησης τις στρατολόγησης και των ξένων μαχητών είναι σημαντικό να εστιάσει στην κοινωνική ενσωμάτωση του ευάλωτου πληθυσμού, σε αυτόν δηλαδή που απευθύνεται το Ισλαμικό Κράτος, ώστε να αποφεύγεται η περιθωριοποίηση. Η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να αναπτύξει τέτοιου είδους πολιτικές και να εστιάζει σε μέτρα πρόληψης της αποδοχής της Τζιχαντιστικής προπαγάνδας.

Οι πολιτικές της Ένωσης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας διαθέτουν σχεδιασμό, αλλά υπολείπονται σε οργάνωση και μέσα, καθώς η ίδια συχνά στερείται δυνάμεων ενότητας και ενιαίας πολιτικής των κρατών-μελών. Ίσως η αδυναμία της να διαχειριστεί σημαντικές προκλήσεις πηγάζει από την συμπεριφορά των κρατών-μελών της, τα οποία καθίσταται απαραίτητο να καταβάλουν προσπάθειες επίλυσης των εσωτερικών τους προβλημάτων, να σταθεροποιούν το εσωτερικό τους και να μην διογκώνουν τα προβλήματα εξωτερικεύοντάς τα σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Παράλληλα, απαιτείται η ανάπτυξη ενός κλίματος μεγαλύτερης εμπιστοσύνης μεταξύ τους ως προς τη συνεργασία και την ανταλλαγή πληροφοριών, ώστε να αποβούν χρήσιμες οι υπηρεσίες και τα όργανα που διατίθενται. Η αντιτρομοκρατική στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αδύναμη στο κομμάτι των έμπρακτων ενεργειών και της διεθνούς συνεργασίας, γεγονός που καθιστά απαραίτητη την ενίσχυση των συνεργιών με τα Δυτικά Βαλκάνια, την Αφρική, τη Μέση Ανατολή, τη Βόρεια Αμερική και την Ασία και τις ΗΠΑ.

Συμπερασματικά, η άνοδος των ακροδεξιών κομμάτων, ως αίτιο αλλά και αποτέλεσμα της περιθωριοποίησης μουσουλμανικών και αλλόθρησκων κοινοτήτων, φαίνεται να εκθέτει σε κίνδυνο τα ανθρώπινα δικαιώματα και το σεβασμό των ατομικών ελευθεριών, γεγονός αντιφατικό σε σχέση με τις αξίες και τα ιδανικά την Ένωσης. Η Ένωση συστάθηκε με γνώμονα την αλληλεγγύη και τον σεβασμό των ελευθεριών, αντιπροσωπεύοντας μια ειρηνική και θεραπευτική δύναμη, γεγονός που καθιστά αναγκαία την αποκατάσταση των αξιών, στις οποίες θεμελιώνονται οι θεσμοί της.

Εντούτοις, η ανάλυση των τρομοκρατικών επιθέσεων, που πραγματοποιήθηκε στην παρούσα εργασία, σκιαγραφεί μια ειδική εικόνα της Διάστασης της Ισλαμικής

Τρομοκρατίας εξαιτίας του περιορισμού του δείγματος σε χώρο(Ευρωπαϊκή Ένωση) χρόνο(2001-2017) και αριθμό(σύνολο 192 επιθέσεων). Ωστόσο, από τα ευρήματα της ανάλυσης, φαίνεται πως την περίοδο 2001-2017 η Γαλλία, η Αγγλία, η Γερμανία και το Βέλγιο δέχθηκαν το μεγαλύτερο πλήγμα από μαζικές αυτοκτονικές επιθέσεις. Η Γαλλία φαίνεται να αποτελεί ιδιαίτερο στόχο για πραγματοποίηση επιθέσεων. Παράλληλα από την άνοδο του Ισλαμικού Κράτους το 2014, οι ισλαμικές επιθέσεις στην Ένωση αυξήθηκαν κατά μεγάλο βαθμό.

Προκύπτει επίσης, ως παρατήρηση, πως έχουν υποστεί περιορισμένα τρομοκρατικά χτυπήματα οι χώρες των Βαλκανίων, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, καθώς και οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Αυτό αποτελεί θέμα μιας ξεχωριστής ανάλυσης. Επίσης, προβληματισμό προκαλεί ο μικρός αριθμός επιθέσεων στην Ολλανδία(παρά τη Χάγη αλλά και το αποικιακό της παρελθόν). Οπωσδήποτε το θέμα είναι πολυπαραγοντικό, δηλαδή από τη μία πλευρά ίσως να εκτείνονται τα «απωθημένα» των τζιχαντιστών με συγκεκριμένες χώρες και την πολιτική τους, ενώ ακόμη φαίνεται να είναι σημαντική η εσωτερική στρατηγική ασφάλειας κάθε χώρας, που «αφήνει περιθώριο» ή όχι για τέτοιου είδους οργανώσεις ή επιθέσεις, ή που αδυνατεί ή πιθανώς να μην επιθυμεί να τις αποτρέψει ή να τις αντιμετωπίσει. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον θα είχε βέβαια και η ανάλυση κάθε επίθεσης χωριστά ως προς τα κίνητρά της, αλλά και τις τυχόν συγκεκριμένες «αφορμές» της διεθνούς πολιτικής, «απάντηση» στις οποίες αποτελούν οι συγκεκριμένες επιθέσεις. Οι παραπάνω αναλύσεις βεβαίως αποτελούν θέμα ευρύτατης μελέτης και έρευνας,

Καταλήγοντας, είναι σημαντικό να επισημανθεί πως τα ευρήματα δεν είναι εύκολο να υποδείξουν κάποιες στέρεες κανονικότητες, που να οδηγούν σε βάσιμες γενικεύσεις. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό θεωρούμε ότι απαιτείται περαιτέρω εμπειρισταωμένη έρευνα των συνιστωσών του θέματος που αναλύθηκε στα κεφάλαια της παρούσας εργασίας.

Κατάλογος Πηγών

Baker, D. (2014, November 14). The Effects of Terrorism on the Travel and Tourism Industry. *International Journal of Religious Tourism and Pilgrimage*, 2 (1). Διαθέσιμο: <https://arrow.dit.ie/cgi/viewcontent.cgi?article=1052&context=ijrtp> Πρόσβαση: 27/11/2017

BBC. (2016, June 12). London Attack: What Do We Know so Far. *BBC News*. Διαθέσιμο: <http://www.bbc.com/news/uk-england-london-40147164> Πρόσβαση: 7/11/2017

BBC. (2017, June 12). Manchester Attack: What We Know so Far. *BBC News*. Διαθέσιμο: <http://www.bbc.com/news/uk-england-manchester-40008389> Πρόσβαση: 27/10/2016

Casale, D. (2008). EU Institutional and Legal Counter-Terrorism Framework. 1 (1), 49-78. Διαθέσιμο: http://www.coedat.nato.int/publication/datr/volume1/04EU_Institutional_and_Legal_Counter-terrorism_Framework.pdf Πρόσβαση: 7/11/2017

Chakelian, A. (2017, March 8). Rise of the Nationalist: A Guide to Europe's Far Right Parties. *New States Man*. Διαθέσιμο: newstatesman.com/world/europe/2017/03/rise-nationalists-guide-europe-s-far-right-parties Πρόσβαση: 9/11/2017

Clay, R. (2017, April). Islamophobia. *American Psychological Association*, 48 (4), σ. 34. Διαθέσιμο: <http://www.apa.org/monitor/2017/04/islamophobia.aspx> Πρόσβαση: 8/11/2017

CNN. (2017, August 24). September 11th Terror Attacks Fast Facts. Διαθέσιμο: <http://edition.cnn.com/2013/07/27/us/september-11-anniversary-fast-facts/index.html> Πρόσβαση: 7/10/2017

Cockburn, P. (2014). *Η Επιστροφή των Τζιχαντιστών: Το Ισλαμικό Κράτος και η νέα Εξέγερση των Σουνιτών*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχιμο .

ECTC. (2017). About. Διαθέσιμο:<https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-counter-terrorism-centre-ectc> Πρόσβαση:7/10/2017

Elzain, C. (2008). *Modern Islamic Terrorism, Jihad and the Perceptions of Melbourne's Muslim Leaders (Master Dissertation)*. Melbourne: RMIT University. Διαθέσιμο:<https://researchbank.rmit.edu.au/eserv/rmit:7853/Elzain.pdf> Πρόσβαση:7/11/2017

Esposito, J. (2004). *The Oxford Dictionary of Islam*. New York: Oxford University Press.

European Union. (2017). Reform of Cyber Security in Europe. Διαθέσιμο:<http://www.consilium.europa.eu/el/policies/cyber-security/> Πρόσβαση:7/11/2017

European Union. (2016, June). Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe. *European Union Global Strategy*. Διαθέσιμο:https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/regions/files/eu_gs_review_web_0.pdf Πρόσβαση:7/9/2017

Europol. (2017). *European Terrorism Situation & Trend Report*. The Hague: Europol. Διαθέσιμο:<https://www.europol.europa.eu/tesat/2017/> Πρόσβαση:7/9/2017

FATF. (2017). *The Financial Action Task Force: What We Do*. Διαθέσιμο:<http://www.fatf-gafi.org/about/whatwedo/#d.en.3146> Πρόσβαση:7/11/2017

Fattah, Z., & Ladane, N. (2017, June 20). Here Are the Major Terror Attacks in Europe, From Paris to Oslo. *Bloomberg* Διαθέσιμο:
<https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-06-19/here-are-the-major-terror-attacks-in-europe-from-paris-to-oslo> Πρόσβαση:7/10/2017

Gonzalez, A., Berwick, A., & Ruano, C. (2017, August 2017). Barcelona Van Attacker May Still be Alive, on the Run: Police. *Reuters*. Διαθέσιμο:<https://www.reuters.com/article/us-spain-barcelona/barcelona-van-attacker-may-still-be-alive-on-the-run-police-idUSKCN1AX1W6> Πρόσβαση:10/10/2017

Halliday, F. (2010). *Η Μέση Ανατολή στις Διεθνείς Σχέσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Ξιφαράς.

Hamid, S., & Dar, R. (2016, July 15). Islamism, Salafism, and Jihadism: A Primer. *Brookings*. Διαθέσιμο:<https://www.brookings.edu/blog/markaz/2016/07/15/islamism-salafism-and-jihadism-a-primer/> Πρόσβαση:7/10/2017

Indridason, I. (2008, March 1). Does Terrorism Influence Domestic Politics? *Journal of Peace Research*, 45 (2), pp. 245-249. doi:<http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0022343307087183>

Inge, A. (2016, November 27). Extreme Islam: What makes a young British woman turn to Salafism? *Independent*. Διαθέσιμο:<http://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/young-british-salafi-women-a7436611.html> Πρόσβαση:11/11/2017

Katz, R., & Raisman, A. (2013). Special Report on the Power Struggle Between al-Qaeda Branches and Leadership. *Insite Blog on Terrorism & Extremism*. Διαθέσιμο:<http://news.siteintelgroup.com/blog/index.php/about-us/21-jihad/3195-special-report-on-the-power-struggle-between-al-qaeda-branches-and-leadership-al-qaeda-in-iraq-vs-al-nusra-front-and-zawahiri> Πρόσβαση:3/11/2017

Lathion, S. (2015, January 29). Fight Islamophobia in Europe? Less Islam and Muslims and More Citizenship! *Islam and Christian-Muslim Relations*, σσ. 133-144. doi:<https://doi.org/10.1080/09596410.2014.991137>

Lewis, B. (2011). *Η Πολιτική Γλώσσα του Ισλαμ*. (Σ. Παπαγεωργίου, Μεταφρ.) Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Moniquet, C. (2013). *Involvement of Salafism/Wahhabism in the Support and Supply of Arms to Rebel Groups*. Belgium: European Union. Διαθέσιμο:[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/457137/EXPO-AFET_ET\(2013\)457137_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/457137/EXPO-AFET_ET(2013)457137_EN.pdf) Πρόσβαση:7/10/2017

Nesser, P. (2011). Ideologies of Jihad in Europe. *Terrorism and Political Violence*, 23 (2), σσ. 173-200. doi:<https://doi.org/10.1080/09546553.2010.537587>

Nesser, P., Stenersen, A., & Oftedal, E. (2016). Jihadi Terrorism in Europe: The IS-Effect. *Perspectives on Terrorism*, 10 (6). Διαθέσιμο:<http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/553/html> Πρόσβαση:3/10/2017

Neumann, P. (2006, July 18). Europe's Jihadist Dilemma. *Survival*, 48 (2), σσ. 71-84. doi:<https://doi.org/10.1080/00396330600765518>

Nugent, N. (2009). *Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Ιστορία, Θεσμοί, Πολιτικές*. (Ι. Τσολακίδου, & Α. Τριανταφύλλου, Μεταφρ.) Αθήνα: Εκδόσεις Σαββάλας.

Pallazo, C., Foster, P., & Krol, C. (2016, December 21). Berlin Christmas Market Attacks: What We Know So Far. *The Telegraph*. Διαθέσιμο:<http://www.telegraph.co.uk/news/2016/12/20/berlin-christmas-market-attack-everything-know-far/> Πρόσβαση:25/9/2017

Parveen, N. (2017, July 6). Manchester Bombing: Police Say Salman Abedi Did Not Act Alone. *The Guardian*. Διαθέσιμο:<https://www.theguardian.com/uk->

news/2017/jul/06/manchester-bombing-police-believe-salman-abedi-did-not-act-aloneΠρόσβαση:7/10/2017

Rudner, M. (2016, February 25). Electronic Jihad: The Internet As Al Qaeda's Catalyst for Global Terror. *Studies in Conflict & Terrorism*, 40 (1), σσ. 10-23.doi:<https://doi.org/10.1080/1057610X.2016.1157403>

Sendagorta, F. (2005). Jihad in Europe: The Wider Context. *Survival*, 47 (3), σσ. 63-72.doi:<https://doi.org/10.1080/00396330500248029>

Siddique, H. (2016). Berlin Attack Suspect Pledged Allegiance to Isis. *The Guardian* .Διαθέσιμο:<https://www.theguardian.com/world/live/2016/dec/23/berlin-market-attack-suspect-anis-amri-killed-in-milan-reports-say-live-coverage>Πρόσβαση:7/10/2017

The Economist. (2017, August 17). Islamist Terrorism in Catalonia Leaves the Spanish Wondering Why. *The Economist* .Διαθέσιμο:<https://www.economist.com/news/europe/21726768-two-attacks-kill-14-and-wound-over-100-reasons-are-murky-islamist-terrorism-catalonia>Πρόσβαση:3/11/2017

The Economist. (2017, June 25). Slafism: Politics and the Puritanical. *The Economist* .Διαθέσιμο:<https://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21656189-islams-most-conservative-adherents-are-finding-politics-hard-it-beats>Πρόσβαση:7/10/2017

Traywick, C. (2014, May 28). President Obama at West Point: Watch the Speech, Read the Transcript. *Foreign Policy* .Διαθέσιμο:<http://foreignpolicy.com/2014/05/28/president-obama-at-west-point-watch-the-speech-read-the-transcript/>Πρόσβαση:30/9/2017

Walker, A. (2015, December 2015). Paris attacks: Assessing the Economic Impact. *BBCNEWS* . Διαθέσιμο:<http://www.bbc.com/news/business-34965000> Πρόσβαση:10/10/2017

Wiskind, C. (2016, August 2016). Lone Wolf Terrorism and Open Source Jihad: An Explanation and Assessment. *International Institute for Counter Terrorism* .Διαθέσιμο:<https://www.ict.org.il/Article/1760/lone-wolf-terrorism-and-open-source-jihad-an-explanation-and-assessment#gsc.tab=0>Πρόσβαση:28/11/2017

Wood, G. (2015). What ISIS Really Wants. *The Atlantic* .Διαθέσιμο:<https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2015/03/what-isis-really-wants/384980/>Πρόσβαση:9/10/2017

Zelin, A. (2013, April 2). ICSR Insight: European Foreign Fighters in Syria. *The International Centre for the Study of Radicalisation and Political Violence*. Διαθέσιμο:<http://icsr.info/2013/04/icsr-insight-european-foreign-fighters-in-syria-2/>
Πρόσβαση:3/10/2017

Αλ Σαήντ, Ρ. (2015). *Η Διαπάλη Ισλάμ και Ισλαμισμού: Ιστορία και Ιδεολογία της Ισλαμιστικής Τρομοκρατίας*. (Κ. Νικολάου Πατραγάς, Μεταφρ.) Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Αρμακόλας, Ι., & Ντόκος, Θ. (2011). *Από τα Βαλκάνια στην Νοτιοανατολική Ευρώπη: Προκλήσεις και Προοπτικές στον 21ο αιώνα*. Αθήνα: Εκδόσεις Ι.Σιδέρη.

Βασιλείου, Ι. (2017). *Ευρωπαϊκή Ένωση και Ενέργεια: Η Πορεία προς το 2050*. Αθήνα: Historical Quest.

Βασιλείου, Ι. (2015). *Η Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Αθήνα: Historical Quest.

Γκλας, Τ. (2016). *Η Συρία Φλέγεται: Το Ισλαμικό Κράτος και ο Θάνατος της Αραβικής Άνοιξης*. Αθήνα: Εκδόσεις Διάμετρος.

Ηνωμένα Έθνη. (1959, Σεπτέμβριος 22). Σύμβαση Περί Του Καθεστώτος Των Προσφύγων.

Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας (COPS). (2017). Διαθέσιμο:http://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/political_security_committee.html?locale=el
Πρόσβαση:27/11/2017

Ευρωπαϊκή Ένωση Β. (2017). Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex). Διαθέσιμο:https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/frontex_el Πρόσβαση:20/11/2017

Ευρωπαϊκή Ένωση Γ. (2017). Ενέργεια. Διαθέσιμο:https://europa.eu/european-union/topics/energy_el Πρόσβαση:21/11/2017

Ευρωπαϊκή Ένωση. (2017). *Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (EYED)*. Διαθέσιμο:https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/eeas_el Πρόσβαση:26/11/2017

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2017). Διαθέσιμο:https://ec.europa.eu/commission/index_el
Πρόσβαση:27/11/2017

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2017, Ιουνίου 29). Ένωση Ασφάλειας: η Επιτροπή Επιταχύνει τη Θέσπιση Μέτρων για την Πρόληψη της Ριζοσπαστικοποίησης και των Απειλών στον

Κυβερνοχώρο. Δελτίο Τύπου .Διαθέσιμο:http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1789_el.htm Πρόσβαση:27/11/2017

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2017). Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Η Ε.Ε και η Προσφυγική Κρίση. Διαθέσιμο:https://ec.europa.eu/greece/20172211_prosfygiki_krisi_el Πρόσβαση:7/10/2017

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2014). *Η Ευρωπαϊκή Ένωση με απλά λόγια: Περιβάλλον*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαθέσιμο:<http://www.europarl.europa.eu/greece/resource/static/files/------.pdf> Πρόσβαση:9/10/2017

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2013, Φεβρουάριος 7). Στρατηγική της ΕΕ για την Ασφάλεια στον Κυβερνοχώρο. Διαθέσιμο:<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?f=ST+6225+2013+INIT&l=el> Πρόσβαση:30/9/2017

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο της ΕΕ. (2011, Δεκέμβριος 13). Οδηγία 2011/95/ΕΕ. Διαθέσιμο:<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0095> Πρόσβαση:7/10/2017

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο της ΕΕ. (2016, Απρίλιος 27). Οδηγία ΕΕ 2016/681. *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Διαθέσιμο:<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32016L0681> Πρόσβαση:5/10/2017

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (2017). Ενεργειακή πολιτική: Γενικές Αρχές. Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση, Ενεργειακή πολιτική . Διαθέσιμο:http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuid=FTU_5.7.1.html Πρόσβαση:20/9/2017

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (2013, Σεπτέμβριος 26). Σχετικά με το Οργανωμένο Έγκλημα, τη Διαφθορά και τη Νομιμοποίηση Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες. Διαθέσιμο:<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2013-0307+0+DOC+XML+V0//EL#> Πρόσβαση:9/11/2017

Ηνωμένα Έθνη. (1951, Ιούλιος 28). Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων. Συλλογή Συμβάσεων, 189 (2545), σ. 137. Διαθέσιμο:<https://www.unhcr.org/html/greek/pdf/refugeeconvention-GRE.pdf> Πρόσβαση:15/9/2017

Ιωακείμης, Π. (2010). *Η Συνθήκη της Λισσαβώνας: Παρουσίαση, Ανάλυση, Αξιολόγηση*. Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο.

Κοράνιο(n.d) . Μεκκα-Μεδίνα: Συγκρότημα του Βασιλεία Φάντχ.

Κουρκούμπας, Σ. (2006, Δεκέμβριος). Ισλάμ. Προβληματισμοί
.http://www.elesme.gr/elesmegr/periodika/t37/t37_11.htm

Λυγερός, Σ. (2016). *Η Ισλαμική Τρομοκρατία* . Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη .

Λυδάκης, Ε. (n.d.). Το Οργανωμένο Έγκλημα: Έννοια, χαρακτηριστικά, αντιμετώπιση. Διαθέσιμο: http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=2481&Itemid=400&lang= Πρόσβαση:20/9/2017

Μούσης, Ν. (2008). *Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Νικολακάκης, Η. (2003). *Τζιχάντ ο Ιερός Πόλεμος του Ισλάμ: Σύσταση, Καθιέρωση, Σύγχρονες Εφαρμογές του*. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Κυρομάνος.

Νόιμαν, Π. (2016). *Οι Νέοι Τζιχαντιστές: Ισλαμικό Κράτος, Ευρώπη και το Επόμενο Κύμα Τρομοκρατίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Διάμετρος.

Πλιάκος, Α. (2006). *Δίκαιο Ευρωπαϊκής Ένωσης: Περί Θεσμών*. Αθήνα: Εκδόσεις Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Συμβούλιο της ΕΕ & Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Β. (2017). Η Αντιτρομοκρατική Στρατηγική της ΕΕ. Διαθέσιμο: <http://www.consilium.europa.eu/el/policies/fight-against-terrorism/eu-strategy/> Πρόσβαση:17/11/2017

Συμβούλιο της ΕΕ & Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. (2017, Νοέμβριος 10). Ενωσιακός Κατάλογος Τρομοκρατών.

Διαθέσιμο: <http://www.consilium.europa.eu/el/policies/fight-against-terrorism/terrorist-list/> Πρόσβαση:17/11/2017

Συμβούλιο της ΕΕ & Ευρωπαϊκό Συμβούλιο . (2016, Απρίλιος 21). Το Συμβούλιο Εκδίδει την Οδηγία της ΕΕ για τις Καταστάσεις Ονομάτων Επιβατών (PNR). *Δελτίο Τύπου* . Διαθέσιμο: <http://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2016/04/21/council-adopts-eu-pnr-directive> Πρόσβαση:24/11/2017

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής & Ένωσης. (2002, Φεβρουάριος 28). Απόφαση 2002/187/ΔΕΥ. *Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκής Ένωσης* , σσ. 1-13. Διαθέσιμο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002D0187&qid=1511968140496&from=EL> Πρόσβαση:23/11/2017

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης . (2017, Αύγουστος 5). L 204. *Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκής Ένωσης* , σ. 7. Διαθέσιμο:<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2017:204:FULL&from=EL> Πρόσβαση:10/11/2017

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (2017). Διαθέσιμο:
<http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/el> Πρόσβαση:7/11/2017

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. (2017). Διαθέσιμο:
<http://www.consilium.europa.eu/el/european-council/> Πρόσβαση:3/11/2017

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2017). Διαθέσιμο:
<http://www.consilium.europa.eu/el/council-eu/> Πρόσβαση:10/11/2017

Τρουμπέτα, Σ. (2012). *Το Προσφυγικό και Μεταναστευτικό Ζήτημα , Διαβάσεις και Μελέτες Συνόρων* . Αθήνα : Εκδόσεις Παπαζήση.

Τσεβρένης, Β. (2016). *Η Ευρώπη και η Ελλάδα Ενώπιον του Προσφυγικού Προβλήματος*. Αθήνα: Εκδόσεις Πληθώρα - Εκδόσεις Ευρασία.

Υπουργείο Εξωτερικών. (2017). Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ). Διαθέσιμο:<http://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/i-ellada-stin-ee/keppa.html>
Πρόσβαση:27/11/2017

Φίλης, Κ. (2017). *Πρόσφυγες Ευρώπη Ανασφάλεια* . Αθήνα : Εκδόσεις Παπαδόπουλος.